

Eğitim Tasarruf Sistemi: Bireysel Emeklilik Sistemini ve Eğitim Sistemini Geliştirmek için Bir Model Önerisi

Yunus Emre KAYRA¹

Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Sigortacılık Yüksek Lisans Programı

ÖZET

Gelişmiş ekonomileri yakalamaya çalışan Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu kaynakların başında yurtiçi tasarrufların artırılması yer almaktadır. Bireysel Emeklilik Sistemi hem yurtiçi tasarrufların artırılmasını hem de katılımcılara emeklilik döneminde daha yüksek gelir seviyesini sağlamayı amaçlamaktadır. Bireysel Emeklilik Sistemine 18 yaşında girilebilmekte, en az 10 yıl sistemde kaldıktan sonra 56 yaşında emeklilik hakkına kavuşulmaktadır. Diğer taraftan Türk halkının tasarruf eğilimleriyle ilgili yapılan bir çalışmada birçok kişi çocukların geleceği için tasarruf yaptığını belirtmiştir. Anket, sisteme dahil olan birçok kişinin, birikimlerini (aslında) çocuklarının geleceği için yaptığı sonucu ortaya çıkmıştır. Çalışmada Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Kanada, İsrail ve Singapur'da uygulanan çocuklar için tasarruf programları yer almaktadır. Aynı zamanda bu tasarruf programlarının uygulanması neticesinde elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Çalışmadaki model önerisi; yurtdışındaki uygulamaların tecrübelerinden faydalanılarak bireysel emeklilik sistemi altında kurulması gerektiğini ortaya koymaktadır. Model, yurtiçi tasarrufların artırılması yanında eğitim sisteminin kaynaklarını arttırmayı ve çocukların üniversite öğretimleri döneminde daha iyi mali imkânlarla kavuşmasını amaçlamaktadır.

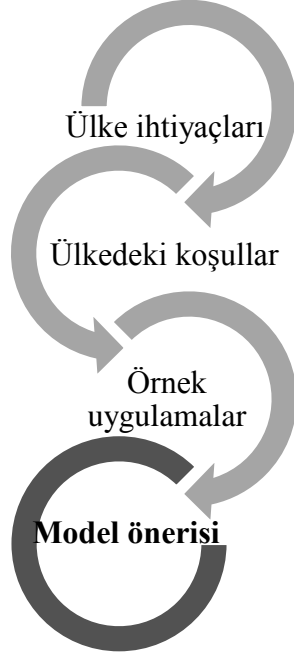
Anahtar Kelimeler: *Tasarruf, Eğitim, Bireysel Emeklilik, Katkı.*

Jel Sınıflandırması: E21, I22

¹ Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Sigortacılık Yüksek Lisans Programı, E-Posta: yunus.kayra@bafinconsultancy.com

1. GİRİŞ

Türkiye kurulduğu 1923 yılından bugüne kadar süre boyunca Atatürk'ün hedef olarak gösterdiği “muasır medeniyetler seviyesine” ulaşmak için yaklaşık 100 yıllık büyük bir mücadele vermektedir. Bu mücadele her alanda devam etmektedir. Eğitim, sanat, teknoloji, fen bilimleri, ekonomi bu alanların başında gelmektedir. Bu çalışmada eğitim ve ekonomi alanındaki bazı ihtiyaçları giderebilecek ve ilerleme sağlayabilecek bir model önerisi sunulmaya çalışılmıştır. Bu model ülkemiz gerçekleri ile dünyadaki tecrübelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Modelin ana hedefi gençlerin daha uzun süreli eğitim alması için gerekli olan bireysel ekonomik koşulların iyileştirilmesidir. Aşağıdaki şekilde çalışmanın genel bir özet görünüşü yer almaktadır.

Şekil 1.1 Çalışmanın Aşamaları

Çalışmanın ilk kısmında neden çalışmaya konu olan modele ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. İkinci kısımda yurtdışındaki örnek uygulamalar incelenmiştir. Son aşamada Türkiye'deki mevcut koşullar araştırılmıştır. Ülke ihtiyaçları doğrultusunda örnek uygulamaların iyi tarafları bir araya getirilerek ülke koşullarına uygun bir model önerisi ortaya konmuştur. Eğitim tasarruf sistemi başlığı altında oluşturulan bu model, uygulanması durumunda, ülkemiz gençliği ve eğitim sistemi üzerinde pozitif katkılar sağlayacaktır.

Çalışmanın ilk kısmında tasarrufların ekonomi için önemi yer almaktadır. Bölümün devam eden kısmında Türkiye'deki tasarrufların genel durumu yer almaktadır. Ülkemizde uygulanan çeşitli tasarruf programlarıyla modelin oluşturulmasının temelini oluşturan ihtiyaçlar yer almaktadır.

İkinci kısım yurt dışı uygulamalara ayrılmıştır. Başta Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık ve Kanada'da olan uygulamalar detaylı olarak yer almaktadır. Bu ülkeler dışında Singapur ve İsrail'de uygulanan tasarruf programlarına da değinilmiştir.

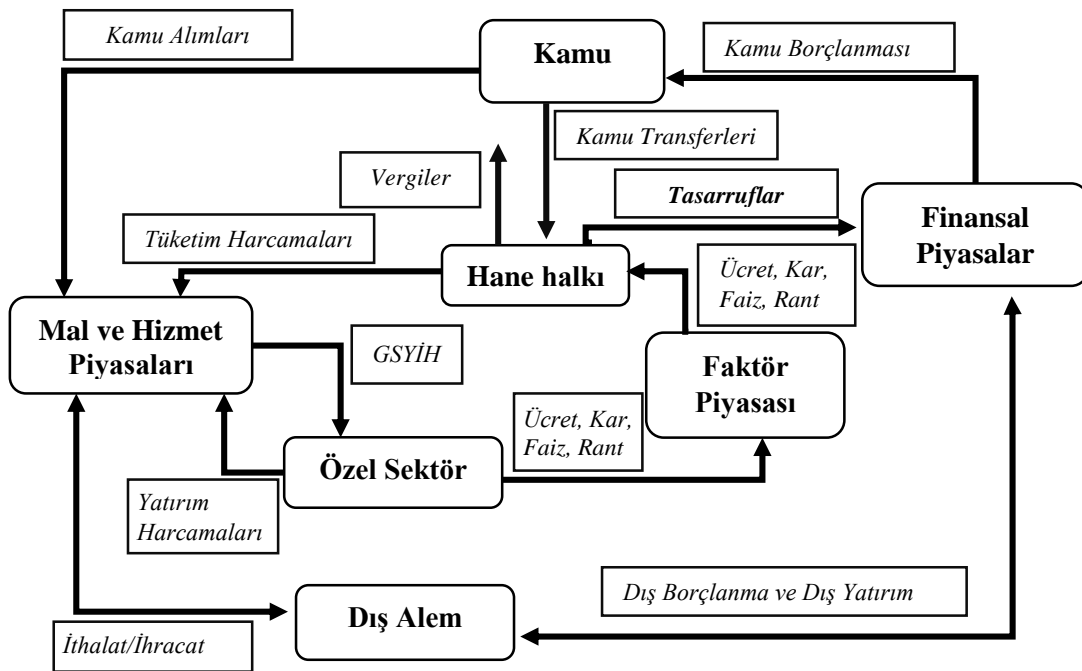
Çalışmanın üçüncü kısmında bireysel emeklilik sistemi genel kuralları ve hatlarıyla yer almaktadır. Model, bireysel emeklilik sisteminin kuralları üzerinde inşa edilmiştir.

Son kısımda ise modelin temel kuralları yer almaktadır. Bu kurallar çerçevesinde oluşturulan çeşitli senaryolara göre finansal analiz ve tahminler bu bölümde bulunmaktadır.

2. Türkiye’de Tasarruflar

Tasarruflar iktisat bilimi açısından en çok incelenen konulardan biridir. Tasarrufların genel ekonomi üzerindeki etkisi birçok araştırmacı ve bilim insanı tarafından farklı açılardan incelenmiş ve incelenmeye devam etmektedir. Ekonomi literatüründe, genel bakış açısı sermaye birikiminin yatırımları arttırarak kişi başına düşen hasıla ve gelirin arttırılacağı yönündedir. Yapılan birçok ampirik çalışmada, yurtiçi tasarrufları yüksek olan ülkelerde paralel olarak yatırımların da yüksek olduğu ve bu yüksek yatırımların ekonomik büyüme üzerinde hızlandırıcı bir etki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tapşın, 2011: 192).

Tasarrufların özellikle üretken yatırımlar için kullanılması istihdam ve refahın artış göstergesi olan Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) artışı yanında medeniyet ve gelişmişliğin artırılmasını, mal ve hizmet üretme yanında hayatın her alanında gelişmeyi sağlamaktadır (Vasapollo, 2012: 324). Aşağıdaki şekilde dışa açık bir ülke ekonomisindeki kurumların birbirleri arasındaki etkileşimi genel haliyle yer almaktadır.

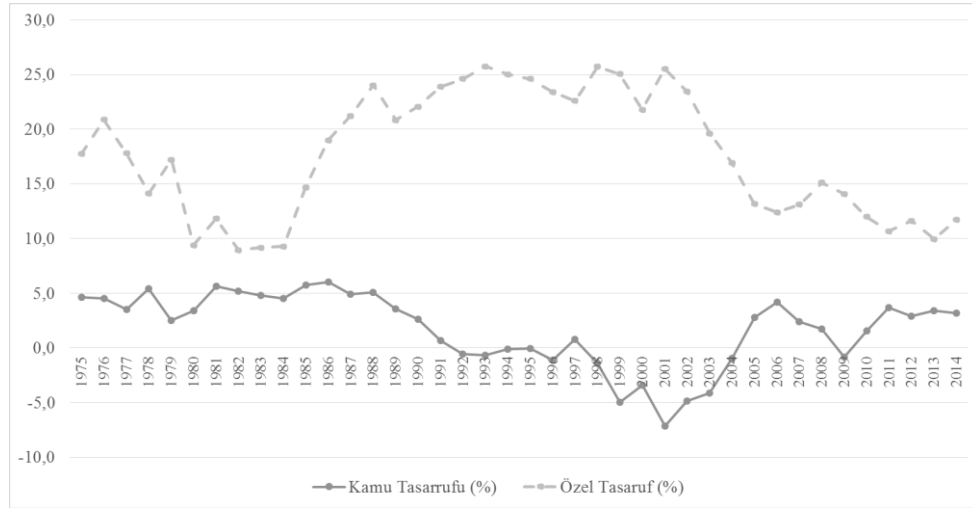
Şekil 2.1 Dışa Açık Bir Ülke Ekonomisindeki Kurumların Birbirleri Arasındaki Etkileşimi

Kaynak: Paul Krugman ve Robin Wells, *Economics (Second Edition)*, New York:Worth Publishers, 2009, s. 591

Dünya Bankasının “Kürede Tasarruf” başlığı altında yapılan projesi sonucunda büyüme oranı ile tasarruf arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu, diğer bir ifadeyle tasarruflardan büyüme doğru pozitif yönlü bir bağlantı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tapşın, 2011: 191-192).

Sermayeden elde edilen kazançlar faiz adı altında aslında hane haklarına ödenmektedir. Kişiler firmalara borç vererek doğrudan, emeklilik fonlarına yatırım yaparak ya da poliçe satın alarak dolaylı olarak finansal piyasaya kaynak aktarmaktadır (Mankiw, 2015: 393). Bir ekonominin büyümesi için (diğer bir tanımla) üretim için gerekli sermayenin artırılması gerekmektedir. Sermayenin arttırılabilmesi için halkın tasarruf yapmaya istekli olması gerekmektedir. İktisatçılara göre, tasarruf gelirin harcanmayan kısmıdır. Kişiler tasarruf yaptığında, fon hazırlamış olurlar. İş dünyası bu fonları borçlanma yoluyla kullanarak yeni ürün ve hizmetler üretmekte, yeni fabrika ve ekipmanlar inşa edebilmekte ve yeni istihdam oluşturmaktadır. Tasarruflar ekonomik büyümeyi mümkün kılmaktadır (Clayton, 2000: 313).

Kişi başına gelirin ve tasarruf eğiliminin düşük olduğu ülkelerde (az gelişmiş ülkeler) gelirin büyük bir kısmı tüketime ayrılmakta ve yatırımların finansmanı için gerekli finansman kaynağını oluşturacak tasarruf sağlanamamaktadır. Yatırımların kaynağı olan sermaye birikiminin yetersiz olması ekonominin dengeli ve sürdürülebilir bir ortamda büyümesini ve istihdam yaratma kapasitesini düşürmektedir. Tasarruf hacmini ya da yatırım miktarını çoğaltmak büyümeyi arttırmak demektir. Bu durumda düşük tasarruflar düşük büyüme anlamına gelmektedir (Tapşın, 2011: 193). İstenilen yatırım seviyesi için yeterli tasarruf oranına sahip olmayan ülkeler bu eksikliği gidermek için dış kaynaklara başvurma yoluna gitmektedir. Bu durum ise ülke kaynaklarının faiz yoluyla dışarı akmasına neden olmaktadır.

Şekil 2.2 1975-2014 Yılları Arasında Tasarrufların GSMH'ye Oranı

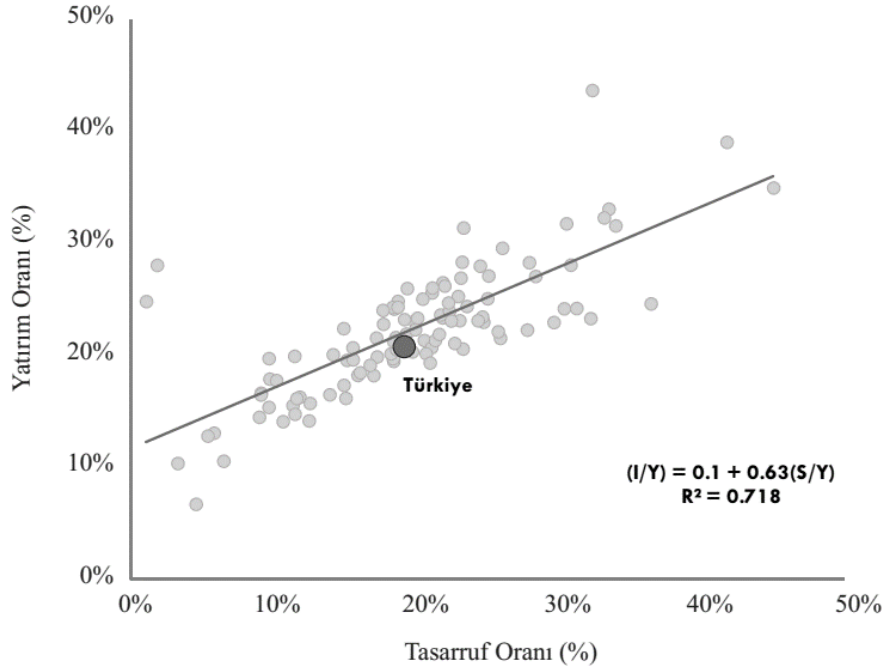
Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı veri tabanından derlenmiştir, <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Ekonomik%20ve%20Sosyal%20Gstergeler/Attachments/232/2.%20Yat%C4%B1r%C4%B1m%20ve%20Tasarruf.rar>, (Erişim Tarihi: 14.07.20016)

Özel tasarrufların, 1984-2004 arasındaki gelişimine bakıldığında, diğer dönemlere nazaran yüksek oranda seyrettiği, 2004 yılından itibaren ise daha düşük bir banda gerilediği görülmektedir. Özel tasarruf oranındaki bu gerilemenin en büyük nedeni faiz oranlarının düşmesidir (Eğilmez, 2016).

1990'lı yıllarda sürekli ekonomik krizlerle mücadele eden kamu kesiminin tasarruf oranı genellikle negatif olarak seyretmiştir. 2004 yılından itibaren pozitifte dönen kamu tasarruf oranı 2008 yılında dünyada yaşanan ekonomik krizin 2009 yılında Türkiye'de etkisini göstermesi nedeniyle kamunun talep artırıcı harcamaları nedeniyle belirtilen yıl için negatife dönmüştür (Eğilmez, 2014).

Türkiye'de iç tasarrufların GSYİH'ye oranı, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında genellikle daha düşük seviyededir ve yükseltilmesi gerekmektedir. İstihdam yaratmanın temel kaynağı yatırım yapmaktır ve yatırımların en sağlıklı finansman kaynağı iç tasarruflardır. Ayrıca iç tasarruflar yatırımların emisyonunun artırılması yoluyla finanse edilmesini önler. İthal edilen tasarruflar, iç tasarrufların antienflasyonist etkisine sahip değildir (Tapşın, 2011: 197-198).

Aşağıdaki grafikte Türkiye'deki yatırım-tasarruf ilişkisi yer almaktadır. Grafikte yer alan açık renkle işaretlenmiş daireler diğer ülkelerdeki durumu göstermektedir.

Şekil 2.3 Tasarruf ve Yatırım Oranları

Kaynak: Dünya Bankası, Türkiye Ülke Ekonomik Raporu – Yüksek Büyümenin Sürdürülebilirliği, Yurtiçi Tasarrufların Rolü, 2012, s.29.

Uluslararası verilerin derlenmesi sonucunda hazırlanan grafik, tasarrufla yatırım arasında pozitif bir ilişkinin olduğu yukarıdaki ortaya koymaktadır. Yurtiçi tasarruflarla yatırım arasında büyük bir ilişkinin varlığı bilindiği halde yurtiçi tasarruflarla yatırım arasındaki nedensellik ilişkisinin yönünde herhangi bir fikir birliği sağlanamamıştır. Yapılan hesaplamalar sonucunda belirleme katsayısı $R^2=0,72$, regresyon katsayısı $0,04$ 'lük hatayla $0,63$ olarak hesaplanmıştır. Grafik, yatırım ve tasarruf arasında son derece pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon katsayısı olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak Türkiye'nin bulunduğu nokta regresyon doğrusuna çok yakındır ve tipik bir yatırım-tasarruf oranına sahip olduğu sonucuna ulaşılmasını sağlamaktadır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014: 6).

Türkiye ekonomisi üzerinde uygulanan simülasyon çalışmalarının sonuçlarına göre refah artışını sağlayabilecek düzeyde bir büyüme oranının sağlanabilmesi için anlamlı bir tasarruf ve büyüme birleşiminin sağlanması gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Yapılan simülasyon çalışmalarının ortak sonucuna göre %4 ve üstünde bir GSYH büyümesinin sağlanabilmesi için mevcut tasarruf oranının mutlaka artırılması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle düşük tasarruf oranı düşük büyümenin de sebebi olmakta ve tasarruf oranının artırılması gerekmektedir. Rodrik (2009) yaptığı çalışma sonucunda yüksek işgücü arzını karşılayabilecek ve işsizliği azaltacak bir büyüme oranının yakalanabilmesi için yurtiçi tasarruf oranının 10 puan artırılması gerektiğini belirtmiştir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014: 7). Türkiye'deki tasarrufların yatırıma dönüşme oranının dünya ortalamasına yakın olduğu yukarıdaki araştırma sonucunda tespit edilmiştir.

Yukarıdaki farklı araştırma sonuçları birlikte değerlendirildiğinde; Türkiye'de tasarrufların artırılması yatırımların artırılması üzerinde büyük bir etki yapacaktır. Yatırımların artması, istihdamın artmasını ve refahın yükselmesini de beraberinde getirecektir. Sonuç olarak ekonomik refahın artırılabilmesi için tasarrufların yükseltilmesi gerekmektedir. Çalışmanın ana konusunun amaçlarından biri gerekli yasal düzenlemelerin sağlanarak tasarruf eğiliminin değiştirilmesi ve tasarruf oranlarının artırılmasıdır.

Onuncu Kalkınma Planı çerçevesinde hazırlanan Yurtiçi Tasarruflar Özel İhtisas Komisyonu Raporu'na göre Türkiye'de hane halklarının tasarruf yapmalarında ihtiyatlı olma isteği en güçlü saiktir. İkinci önemli saik ise yaşam döngüsünde başa gelen belirli olaylar (evlilik, çocuk sahibi olma vb.) olarak tanımlanmıştır. Ayrıca odak gruplarla yapılan görüşmelerde tasarruf eğilimlerinin kaynağı incelenmiş ve gruplandırılmıştır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014: 35).

Çocuk sahibi olan veya genç bağımlılığı bulunan hane halklarıyla yapılan görüşmelerde katılımcılar çocuklar doğduktan sonra artan tasarruf ihtiyacına değinmişlerdir. Katılımcıların büyük bir kısmı çocuk sahibi olduktan sonra tasarruf etmeye başladıklarını, tasarruf hesabı açtıklarını, düzenli bir şekilde kenara para ayırdıklarını, hayat sigortası başlattıklarını ve çocukları için bireysel emeklilik hesabı açtıklarını belirtmişlerdir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014: 26-31).

Yürürlükteki BES hükümleri 18 yaşından küçükler için hesap açtırılmasını mümkün kılmamaktadır. Çalışmaya konu olan problem ve çözüm önerisi de bu aşamada ortaya çıkmaktadır. Aslında çocuklar için açılmış olan bu hesaplar ebeveynlerin adına açılmakta ve 56 yaşına ulaşıncaya kadar (ölüm ve maluliyet durumu hariç) hesaplardan tam olarak faydalanamamaktadırlar.

Türkiye’de 2015 yılında uygulanmaya başlanan iki tasarruf programı daha bulunmaktadır. Bu programlar Konut Hesabı ve Çeyiz hesabıdır. BES’e benzer bir şekilde; süre ve miktar sınırlaması olan bu hesaplara devlet katkısı da ödenmektedir. BES’ten en önemli farkları ise hesapların bankalarda açılmasıdır.

3. Bireysel Emeklilik Sistemi

Türkiye, bireysel emeklilik sistemiyle (BES), 2001 yılında 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu’yla tanışmıştır. Bireysel emeklilik sistemi geçen 15 yıl içinde çeşitli değişikliklere uğrayarak devam etmektedir. Kanun ile kamu sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı olarak, katılımcıların emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesi ile emeklilik evresinde ek bir gelir sağlanarak refah seviyelerinin yükseltilmesi, ekonomiye uzun vadeli kaynak oluşturularak istihdamın artırılması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunulmasını sağlamak amacıyla gönüllü katılıma dayalı ve belirlenmiş katkı esasına göre bireysel emeklilik sisteminin oluşturulması amaçlanmıştır.

Kanun’un gerekçesi incelendiğinde özellikle bireylerin emeklilik döneminde ek gelir elde etmeleri için alternatif bir yöntemin getirilmek istendiği anlaşılmaktadır (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2001). Emeklilik sistemlerinin üçüncü basamağını oluşturan BES’in bireyler dışında makroekonomiye de önemli bir katkısı, tasarruf ile sağlanmaktadır. Başka bir açıdan bakıldığında BES hem kişilerin bireysel refahını hem de yapılan tasarruflarla halkın toplam refahını artırıcı bir etki yapmaktadır.

2012 yılında 4632 sayılı Kanun’da önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerin başında vergi iadesiyle devlet tarafından teşvik edilen BES, devlet katkısıyla desteklenmeye başlamıştır. 2013 yılından itibaren katılımcılara yıllık brüt asgari ücret kadar yatırdıkları katkı için %25 devlet katkısı verilmektedir. Ancak devlet tarafından bu katkının tümünün hak kazanılması için çeşitli sınırlamalar bulunmaktadır. Bu şartların başında sistemde en az on yıl kalmış ve 56 yaşını tamamlamış olmak yer almaktadır. Ayrıca sisteme dahil olmak için 18 yaşını tamamlamış olmak diğer bir sınırdır.

Çalışmanın amaçlarından biri de 18 yaş sınırının kaldırılarak ölüm ve maluliyet halleri dışında devlet katkısına hak kazanabilmek için en az üç yıl sistemde kalanlar devlet katkısı hesabındaki tutarın yüzde onbeşine, en az altı yıl sistemde kalanlar yüzde otuzbeşine, en az on yıl sistemde kalanlar (56 yaşından önce ayrılmaları durumunda) yüzde altmışına hak kazanmaktadırlar. Bu hak kazanmalar sözleşme başına göre hesaplanmaktadır.

Kanun’da 2016 yılında yapılan değişiklikle otomatik katılım sistemi (OKS) yürürlüğe girmiştir. OKS çalışanlar için katılımı zorunlu kılan, kendi içinde özel kuralları olan bir tasarruf sistemidir.

Tablo 3.1 Yıllara Göre Temel BES Verileri

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sözleşme Sayısı	2.938.333	3.493.465	4.683.303	5.798.937	7.041.766	7.794.632	8.169.154
Katılımcı Sayısı	2.641.843	3.128.130	4.153.055	5.098.027	6.039.300	6.625.759	6.922.615
Toplam Katkı Payı (Milyon TL)	12.191	16.196	22.950	31.224	38.287	51.576	61.986
Katılımcı (Milyon TL)	12.191	16.196	21.766	28.385	33.907	44.542	53.133
Devlet Katkısı (Milyon TL)	-	-	1.184	2.839	4.380	7.035	8.853
Toplam Fon Tutarı (Milyon TL)	14.315	20.272	26.270	37.763	47.973	60.809	77.704
Katılımcı (Milyon TL)	14.315	20.272	25.123	34.746	42.968	53.376	67.579
Devlet Katkısı (Milyon TL)	-	-	1.147	3.017	5.006	7.433	10.126

Kaynaklar: T.C. Hazine Müsteşarlığı, **Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2015**, Ankara, 2016, s. 61; T.C. Hazine Müsteşarlığı, **Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2016**, Ankara, 2017, s. 61; T.C. Hazine Müsteşarlığı, **Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2017**, Ankara, 2018, s. 61

Tablo incelendiğinde 2013 yılında başlayan devlet katkısı yönteminin BES'e katılımları bir anda arttırdığı görülmektedir. Bir önceki yıla göre 2011 yılında yaklaşık 400 bin, 2012 yılında 500 bin kişilik artış meydana gelirken 2014 yılında artış hızı yükselmiş ve 2015 yılında artış sayısı 1 milyon kişiyi aşmıştır. 2016 yılı sonunda katılımcı sayısı 6,6 milyon kişiye ulaşırken katılımcıların toplam birikimi 53,3 milyar TL'ye ulaşmıştır. Devlet katkısıyla birlikte sistemde biriken toplam fon tutarı (katkı+getiri) 61 milyar TL'ye yaklaşmış bulunmaktadır.

Emeklilik hakkını kullanan, emekli olarak sistemden ayrılan ya da sistemde kalarak programlı geri ödeme tercih eden katılımcıların BES'te geçirdikleri süreye göre dağılımı incelendiğinde BES'te doldurulan sürenin, sistemin asgari süresi olan 10 yılda yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Emeklilik hakkı kazananların 10-12 yıl birikim yaparak sistemden ayrılmaları emeklilerin sistemden asgari şekilde faydalandığını göstermektedir. Bu sürenin artırılabilmesi sistemin derinleşmesi, toplam tasarruf miktarının artırılabilmesi için çok önemlidir (Emeklilik Gözetim Merkezi [EGM], 2017: 46).

Sistemin mevcut hali göz önüne alındığında sadece 18 yaş üstündeki kişilerin BES hesabı açtırabileceği anlaşılmaktadır. Çalışmanın en önemli savlarının başında sistemin genişletilerek 18 yaş altındakilerin dahil edilmesiyle tasarruf oranının ve miktarının artırılması yer almaktadır. İkinci aşamada ise biriken tasarrufların hem ekonomiye kazandırılması hem de çocukların ve gençlerin mali güvencelerinin artırılması hedeflenmektedir. BES içinde kurulmuş, işleyen ve halk tarafından da bilinen bir yapı olduğu için çocuklar için oluşturulacak bir sistemin sıfırdan kurulması yerine BES'e entegre edilmesi çok kısa bir zamanda hedeflere ulaşılabilmesini sağlayacaktır.

4. Yurtdışı Uygulamalar

Eğitim tasarruf programlarıyla ilgili olarak diğer ülkelerdeki uygulamalar araştırılmış ve ulaşılan sonuçlar çalışmanın bu bölümünde yer almaktadır. İlk olarak Singapur'da uygulanan program incelenmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'daki eğitim tasarrufunu amaçlayan uygulamalar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Birleşik Krallık'ın ise çocuklar için bireysel emeklilik sistemi diye tanımlanabilecek bir uygulamaya sahip olduğu görülmüştür. Bölümde son olarak incelenen ülke, 2017 yılında eğitim tasarrufu planları uygulamaya başlayan İsrail olmuştur.

Yukarıdaki ülkelere ek olarak Tayvan'ın gençlerin eğitimi için tasarruf programını uygulamayı amaçlayan ülkeler arasında yer aldığı görülmüştür. 02.06.2017 tarihinde Sağlık ve Refah Bakanlığı

tarafından yapılan açıklamaya göre “Çocuklar ve Gençler İçin Hesaplar Projesi” uygulamaya konulacaktır. Proje, yetim veya sosyal açıdan güç durumdaki ailelerin çocukları için hayallerini gerçekleştirme imkanı sunmayı amaçlamaktadır. Devlet, özel organizasyonlar (hayır kurumları vb.) ve aileleri bir araya getirilerek çocuklar için açılan hesaplara yıllık maksimum 15.000 Tayvan doları yatırılması ve devletin de aynı miktarda katkı sağlaması projenin temelini oluşturmaktadır (Ministry of Health and Welfare [MOHAW], 2018a). Proje 18 yıl boyunca tasarruf yapılmasını ve ailelerin finansal yönetim ve ev ekonomisi yönetimi eğitim almasını öngörmektedir (MOHAW, 2018a: 129). Ancak projenin başlangıç aşamasında olmasından dolayı yapılan araştırmalar sonucunda daha detaylı bir bilgiye ulaşılamadığından dolayı Tayvan için bir bölüm ayrılmamıştır.

İnternet üzerinden yapılan genel taramalarda belirtilen ülkeler dışında çalışmada yer alabilecek ülkelerin olmadığı anlaşılmıştır. Sonraki aşamada gelişmiş ülkelerden başlamak üzere taramalar ülke bazında daraltıldığı halde örnek uygulama sayısı arttırılamamıştır. Çalışmanın bu bölümünde yer alan 5 ülkedeki uygulamalar belirtildikten sonra bölümün son kısmında çocuklar ve gençler için yapılan tasarrufları konu alan araştırmaların sonuçları derlenmiştir.

4.1 Singapur

Singapur çocuklar ve gençler için varlık hesapları oluşturan ilk ülkedir. 1993 yılından bu yana değişikliklere uğramakla birlikte uygulamaya devam ettiği çeşitli sosyal politikalar bulunmaktadır (Center for Social Development, 2017: 2). Singapur’da uygulanan politikalar, genellikle çocuğun veya gencin hesabına aktarılan karşılıksız nakdi yardımın gencin ya da çocuğun ailesinin kendi istedikleri alanlarda kullanabilmesini amaçlamaktadır. Aşağıdaki tabloda ülkede uygulanan programların son halinin genel özeti yer almaktadır.

Tablo 4.1.1: Singapur’da Uygulanan Sosyal Politikalar

Politika	Uygunluk ve Kaydolma	Fonların Kullanılması	Devlet Katkısı	Katkı Üst Sınırı
Bebek Teşvik Programı	Kanuni olarak evli çiftlerin doğan tüm çocukları nüfusa kaydedildiğinde	Bebek bakım masrafları için kullanılmaktadır	İlk iki çocuk için 8.000SD, sonradan doğan çocuklar için 10.000SD	----
Çocuk Gelişim Hesabı	Kanuni olarak evli çiftlerin doğan tüm çocuklarından, ebeveynleri tarafından internet üzerinden sisteme kaydı yapılanlar	Çocuk bakımı, okul öncesi eğitim masrafları ve sağlık harcamaları (12 yaşına kadar)	3.000SD (bu katkı tükeninceye kadar tüm hayat süresince hesap sahibi için geçerlidir)	%100 devlet katkısı
Edusave (Eğitim Tasarruf)	Singapur vatandaşı tüm ilk ve ortaokulda okuyan çocuklar için otomatik olarak açılmaktadır.	Eğitimi destekleyen ve güçlendiren aktiviteler	İlkokul öğrencileri için yıllık 200SD, ortaokul öğrencileri için yıllık 240SD	-----
Yükseköğretim Eğitim Hesabı	7-20 yaş arasındaki tüm Singapur vatandaşları için otomatik olarak açılmaktadır.	Çocuğu ve kardeşlerinin yükseköğretim masrafları için	Çocuğun yaşına ve aile konutunun aylık kirasına göre değişmektedir.	-----
Medisave (Sağlık Hesabı)	Doğum kaydı yapılmış tüm Singapur vatandaşları	Belirlenmiş sağlık harcamaları ve sağlık sigortası	Yeni doğanlar için 4.000SD hibe	-----

Kaynak: Center for Social Development, International Child Development Accounts, <https://csd.wustl.edu/Publications/Documents/WP16-48.pdf>, s.2, (19.07.2018)

Yukarıda yer alan hesaplar içinde ailelerin tasarruflarını öngören tek program Çocuk Gelişim Hesabıdır (ÇGH). Aile tarafından ÇGH'ye aktarılan katkılar 3.000SD sınırına kadar %100 oranında devlet katkısı almaktadır. Bu nedenle çalışmanın, Singapur'daki uygulamanın incelendiği bu kısmında sadece ÇGH ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

1993 yılında uygulanmaya başlanan ÇGH iki ayaklı bir yapıdan oluşmaktadır. Sistemin bir ayağı ailelerin çocuk sayısını arttırarak nüfusun artışını desteklemektir. Aslında sistemin ana amacı da budur. Sistemin ikinci ayağı ise ailelerin tasarruf etmesini sağlayarak çocuklar için daha iyi bir gelecek sağlamaktadır (Ministry of Social and Welfare).

1 Eylül 2016'dan sonra doğran çocuklar için aşağıda belirtilen tutarlara göre ailelere karşılıksız nakdi yardım yapılmakta ve tasarruf edilmesi durumunda dolara dolar olarak verilecek devlet katkısının üst sınırı yer almaktadır. Hediye para olarak devlet tarafından ödenen rakamlar, çocuğun doğumuyla birlikte başlamakta çocuğun 18'inci ayını tamamlamasıyla birlikte tamamen ödenmektedir.

Birikimler sadece belirlenmiş olan harcama kalemleri için kullanılabilir. Nakit olarak hesaptan çekilememektedirler. Birikimler sadece aşağıda yer alan kalemler için ve belirlenmiş olan kurumlarda kullanılabilir.

- Çocuk bakım merkezleri
- Özel eğitim okulları
- Kreş ve anaokulları
- Hastane ve klinikler
- Eczaneler
- Optik mağazaları
- Yardımcı teknoloji cihazlarını temin etmek
- Erken müdahale programlarına dahil olmak
- Sağlık sigortası

Singapur'da uygulanan politikalar birikimden ziyade nüfus sayısını arttırmak ve çocuklar için daha iyi yaşam koşulları sağlamayı amaçlamaktadır. Nitekim aile tarafından çocuğun hesabına aktarılan 3.000 SD tutarındaki katkılar da devlet katkısıyla birlikte hemen çekilerek yukarıda belirtilen kalemlere harcanmaktadır.

4.2 Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletleri'nde yükseköğretim masraflarının büyük meblağlara ulaşmış ve sürekli olarak yükselmeye devam etmesi nedeniyle birçok aile bu maliyeti karşılayabilmek için alternatif yöntemler üretmeye çalışmaktadır. ABD Kongresi, ailelerin yükseköğrenim maliyetlerini karşılamalarına yardımcı olmak amacıyla vergi teşvikli çeşitli programları konu alan düzenlemeler yapmıştır (Crandall-Hollick, 2015: 1). ABD'de birden fazla eğitim tasarrufu programı uygulanmaktadır. Bu programlar içinde iki program detaylı bir şekilde çalışmaya konu edilmiştir. Bunlardan ilki Coverdell Eğitim Tasarrufları Programı ve ikincisi Plan 529'dur. Her iki programın ortak özelliği ise hesaba aktarılan tutarlar vergiden muaf olmamakla birlikte belirlenmiş kriterlere uygun yapılan harcamaların vergiden muaf olmasıdır. Vergi teşvikli eğitim tasarrufu programlarının uygulanmasındaki ana amaç; farklı programlardan faydalanmayan ve tasarruf etmeyen ailelerin de tasarruf etmesini sağlamaktır (Ma, 2001: 3). ABD'de halen uygulanan ancak çalışmada daha detaylı incelenen programlara nazaran daha az tercih edilen tasarruf programları aşağıda yer almaktadır.

Küçükler için doğrudan transferler (the Uniform Transfers to Minors Act-UTMA) ve küçükler için doğrudan bağışlar (the Uniform Gift to Minors Act) kanunlarıyla hayata geçen UTMA VE UGMA, ABD'de çocuklar için tasarruf edilebilmesine imkan sağlayan programları içermektedir. Hesap sahibi kişiler için (ebeveynler, büyük anne ve büyük babalar, vasiler) gözetimi altındaki çocuklar için hisse senetleri, bono, tahvil ve nakitler biriktirerek çocukların gelecekteki eğitimleri için tasarruf yapabilme imkanları oluşmaktadır (Williams, 2014). Birikimler, hesap sahipleri tarafından banka ya da broker nezdinde açılan hesaplara aktarılmaktadır. Bu hesapların en büyük dezavantajı yatırılan paraların lehtar dışında kişiler tarafında geri çekilememesi ve başkalarına transfer edilememesidir (JP Morgan, 2015).

Son yıllarda 529 planları içinde bu ihtiyacı karşılayacak planlar oluşturulduğundan eskisi kadar bu uygulama kullanılmamaktadır (FinAid, 2015a).

4.2.1 Küçükler Emanet Hesabı

Küçükler Emanet Hesabı, adına hesap açılan küçükler (21 yaşını tamamlamamış olanlar) için birikim yapılmasını amaçlamaktadır. ABD'deki vergi uygulamalarına göre 13.000\$'dan düşük para transferlerinin hediye ya da bağış kapsamında vergilendirilmemesi için hemen (ilgili yıl içinde) kullanılması gerekmektedir. Bu hesabın en büyük avantajı, yapılan transferin uzun vadeli olarak tasarruf edilebilmesine imkan sağlamasıdır (FinAid, 2015b).

4.2.2 529 Planları

ABD'de uygulanan eğitim tasarrufları programları içinde en yaygın olanlarının başında 529 planları gelmektedir. 529 planları, Gelir İdaresi Yasası'nın (Internal Revenue Code) 529 numaralı kısmında tanımlandığı için bu adla anılmaktadır. İlgili kısımda devlet destekli eğitim tasarrufu hesaplarının federal düzenlemeleri mevcuttur. Planların en önemli özelliği vergi teşviki barındırmasıdır. Plana yapılan katkılar vergilendirilmiş gelirden aktarılmakta, katkının yatırıma yönlendirilmesiyle elde edilen gelirler ise yüksek eğitim için kullanılması durumunda vergiden muaf olmaktadır. Planlar tüm eyaletler tarafından sunulabilmekte ve birkaç eyalet dışında eyalet vatandaşı olma şartı aranmamaktadır (Federal Reserve [FED], 2016).

İlk ön ödemeli üniversite tasarruf programı 1986 yılında Michigan Eyaletinde uygulanmaya başlamıştır. 1994 yılında Altıncı İstinaf Mahkemesi Dairesi tarafından hesapta biriken tutarların vergiden muaf olması gerektiği kararının alınması yasal düzenleme yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. 1996 yılında Kongre, Gelir İdaresi Yasası'na eklediği 529 numaralı bölüm sistemin yasal alt yapısını hazırlamıştır. Daha çok 529 planları olarak bilinmekle birlikte yasal isimlendirme belirlenmiş okul ücreti programı (Qualified Tuition Program) şeklindedir (Ma, 2001: 3).

2001 yılında Ekonomik Büyüme ve Vergi Tedbirleri Yasası'nın (Economic Growth and Tax Relief Reconciliation Act) kabul edilmesiyle birlikte planlar gerçek anlamda büyümeye başlamışlardır. 529 planları genellikle eyaletler tarafından desteklenmekte ve Wyoming dışındaki her eyaletin sunduğu en az bir plan bulunmaktadır (McCullers vd., 2015).

Plan, anne, baba, büyük anne ve büyük baba vb. aile üyesi ya da aile üyesi olmayan her hangi bir kişi tarafından başlatılabilir. Hatta kişiler kendi adına programı başlatıp sonradan doğan çocuklarının hesabına birikimlerini aktarabilirler (Stalter, 2014). Yüksek katkı tutarları daha etkin bir sonuç alınmasını sağlar. Birçok eyalette faydalanan başına 300.000\$ ve üstünde katkı ödenmesine izin verilmekte ve ödeyen kişinin gelir durumuna bakılmamaktadır. Ancak 14.000\$'ın üstündeki tutarların intikal vergisine (gift tax) tabi olma ihtimali bulunmaktadır. Bu nedenle genellikle lehtarın hesabına katkı yapanlar bu üst limiti aşmamaya özen göstermektedir (Chase, 2016).

Planların ana amacı erkenden tasarruf yapılmaya başlanarak gelecekteki yükseköğretim maliyetlerinin yükünün hafifletilmesidir. Michael Conrath (J.P. Morgan Varlık Yönetimi 529 Programı Direktörü) kural olarak birikim yapıp faiz geliri elde etmenin borç alıp faiz ödemekten daha iyi olduğunu belirtmektedir (Chase, 2016: 1).

529 planlarının genel özellikleri aşağıda özetlenmiştir.

- Sisteme yapılan ödemeler nakit veya çek olarak yapılabilmektedir. Hisse senedi, tahvil vb. ödemeler kabul edilmemektedir (Appleby, 2013).
- Katkılar, vergilendirilmiş kazanç üzerinden yapılırken elde edilen yatırım getirileri vergiden muaf olmaktadır. Ancak vergi muafiyetinden faydalanabilmek için yükseköğretim kurumuna kaydolan lehtarın bu parayı belirlenmiş harcamalar (okul ücreti, barınma, kitap ve okul gereçleri vs.) için kullanması gerekmektedir (Vanguard).
- Lehtarın yükseköğretime devam etmemesi ve birikimin de başka bir kişiye aktarılamaması durumunda toplam birikim, getiri üzerinden vergi kesintisi yapıldıktan sonra hak sahiplerine iade edilir (Stalter, 2014).

• Faydalanan öğrenci eğitimini tamamladığında artan para olması durumunda bakiye başka bir öğrencinin hesabına aktarılabilir. Hesapta biriken varlıklar başka planlara aktarılabilir (Chase, 2016: 2).

- Yatırım stratejisi yılda bir defa ya da lehtar değiştiğinde değiştirilebilir (FED, 2016).
- Planların yönetim maliyetleri ve yatırım maliyetleri olmak üzere iki tür maliyeti bulunmaktadır (United States Government Accountability Office, 2015: 22).

Aşağıdaki durumlarda vergi cezası uygulanmamaktadır (Appleby, 2013):

- Lehtarın ölmesi ve katkının başka bir lehtarın hesabına veya lehtarın mirasına devredilmesi durumunda
- Lehtarın malul olması durumunda
- Lehtarın, belirlenmiş olan burslardan birini alması, gaziler için eğitim yardımı alması, işverence sağlanmış eğitim yardımı alması vb. durumunda

529 planları iki gruba ayrılmaktadır; tasarruf planları ve ön ödemeli okul ücreti planları. Tasarruf planları kişilere devlet güvencesi altında yatırım fonlarına ve portföylere yatırım yaparak birikimlerini değerlendirme fırsatı sağlamaktadır. Ön ödemeli okul ücreti planları ise kişilere bugünkü fiyatlardan gelecekteki akademik harcamaların satın alınmasını sağlamaktadır. Aşağıdaki tabloda iki plan grubu arasındaki fark gösterilmektedir (FED, 2016).

Tablo 4.2.2.1: 529 Planları Arasındaki Temel Farklar

Ön ödemeli okul ücreti planı	Tasarruf planı
Belirlenmiş yükseköğretim kurumlarının ücretlerine bağlanmıştır.	Okul ücretlerinden bağımsızdır.
Tüm planlar, okul ücretlerini ve zorunlu harcamaları karşılar. Bazı planlar ise ek olarak barınma ve okul ücretinin üstündeki belirlenmiş harcamaları da kapsar.	Okul ücreti, barınma, zorunlu harcamalar, (gerekliyse) kitaplar ve bilgisayarlar olmak üzere tüm belirlenmiş yükseköğretim harcamalarını kapsar.
Birçok planda, lehtarın yaşına ve seçilen okulun süresine bağlı olarak, sabit toplu ödemeler ve taksitler bulunmaktadır.	Planların çoğunda 300.000\$'lık üst limit bulunmaktadır.
Birçok planda devlet garantisi ve desteği bulunmaktadır.	Devlet garantisi bulunmamaktadır. Birçok yatırım piyasa riski ile karşı karşıyadır. Yatırımlar kar ya da zarar ile sonuçlanabilir.
Birçok planda lehtarın yaşına ve okuduğu sınıfa göre sınır bulunmaktadır.	Çocuklar ve yetişkinler dahil olmak üzere her yaşa açıktır.
Birçok planda hesabı açan kişinin ya da lehtarın eyalet sakini olması gerekmektedir.	Eyalet sakini olma zorunluluğu yoktur. Ancak eyalet sakini olmayanların planları finansal danışman ya da brokerlar aracılığıyla satın alınmasına izin verilmektedir.
Birçok planda sınırlı katılım süresi bulunmaktadır.	Plana katılım tüm yıl boyunca açıktır.

Kaynak: <https://www.sec.gov/investor/pubs/intro529.htm>, (02.09.2016).

Ön ödemeli okul ücreti planlarında kişilerin varlıklar üzerinde kontrol imkanı bulunmamakta ve verilen güvenceler eyaletlere göre değişmektedir. Tasarruf planlarında ise birikim sahipleri, devlet güvencesi olan seçtikleri varlıklara yatırım yapabilmektedir. Yatırımların getirileri bu varlıkların performansına göre değişmektedir. Birçok eyalet, planları yönetmek için profesyonel bir yöneticiyle çalışmaktadır. Fon tercihleri yatırım ve risk stratejilerine göre farklılık göstermektedir. Fonlar; para piyasaları fonları, sermaye piyasası fonları, tahvil ve bono fonları ve yaşa bağlı portföyler şeklinde sıralanabilir. Yaşa bağlı portföyler, lehtarın üniversiteye girme yaşına yaklaşmasıyla birlikte yüksek riskli sermaye piyasalarından düşük riskli tahvil ve bono piyasalarına doğru geçiş sağlaması ve bu yolla daha az riskle karşılaşması için geliştirilmiş ürünlerdir (McCullers vd., 2015).

2015 yılında 108 özgün tasarruf planı yürürlükte bulunmakta ve toplam varlıkları 258,2 milyar \$'a ulaşmıştır. Aynı dönemde 20 ön ödemeli okul ücreti planı yürürlükte olup toplam varlıkları 24 milyar \$'a ulaşmıştır. Sonuç olarak 12,3 milyon açık hesapta ortalama 21.000\$ (ön ödemeli okul ücreti planları için 20.000\$) birikim bulunmaktadır (FED, 2016). Aşağıdaki tabloda 1996 yılından 2014 yılına kadar geçen süreçte 529 planlarında tasarruf edilen tutarlar ABD doları cinsinden yer almaktadır.

Tablo 4.2.2.2: 529 Planlarında Biriken Varlıkların Yıllara Göre Gelişimi

Yıl	Tasarruf	Ön ödeme	Yıl	Tasarruf	Ön ödeme	Yıl	Tasarruf	Ön ödeme
1996	0	2	2003	35	11	2010	139	19
1997	0	3	2004	52	12	2011	145	21
1998	1	3	2005	69	14	2012	169	23
1999	1	5	2006	90	16	2013	204	23
2000	3	6	2007	113	17	2014	224	24
2001	11	3	2008	89	16	2015	258	24
2002	22	5	2009	117	17			

Kaynak: Madeline McCullers ve Irina Stefanescu, Introducing Section 529 Plans into the U.S. Financial Accounts and Enhanced Financial Accounts, <https://www.federalreserve.gov/econresdata/notes/feds-notes/2015/introducing-section-529-plans-into-the-us-financial-accounts-and-enhanced-financial-accounts-20151218.html> (09.09.2016)

529 planlarının gelişimi incelendiğinde, 2008 yılındaki resesyona haricinde, toplam varlıklarda artan bir eğilim olduğu görülmektedir. Nitekim 2008 yılından sonra tekrar önceki dönemdeki birikim miktarının üzerine çıkıldığı, kaybın büyük bir nebze de giderildiği görülmektedir.

529 planlarındaki birikimler son 10 yılda artarak devam etmelerine rağmen çok az sayıda aile bu imkandan faydalanmaktadır. Bu planların asıl hedefi alt ve orta gelir grubu aileler olmasına rağmen daha çok yüksek gelir grubundaki aileler bu planlardan faydalanmaktadır. 529 planlarının yayılmamasının en önemli nedenlerinin başında, diğer tasarruf araçlarına kıyasla (örneğin bireysel emeklilik) daha az esnek olmaları gelmektedir. Tüm bunlara ek olarak danışman destekli planların daha pahalı ve daha düşük performans göstermeleri de planların olumsuz özelliklerini arttırmaktadır (FED, 2015).

4.2.3 Coverdell Eğitim Tasarrufları Hesabı

Coverdell, 1997 yılında yürürlüğe konulmuş olan Vergi Mükellefi Destekleme Kanunu (Taxpayer Relief Act) kapsamında Eğitim Bireysel Emeklilik Hesabı (Education Individual Retirement Account) adı altında hayata geçirilmiştir. Son yıllarda (Senatör Paul Coverdell'in anısına [Investment Company Institute, 2015]) Coverdell Eğitim Tasarrufları Hesabı (Coverdell Education Savings Account) olarak isim değişikliğine gidilmiştir. Coverdell vergi teşviki olan bir sistemdir (Investopedia). Coverdell'deki birikimler sadece yükseköğretim maliyetlerinin finansmanı için kullanılmamakta ilk ve orta öğretim kurumlarının harcamalarının finanse edilmesinde de kullanılabilir (Ma, 2001: 6).

Coverdell'de, 529 planlarından farklı olarak, sisteme katılabilecek kişiler ve yapılacak katkı tutarları için çeşitli sınırlar bulunmaktadır. Kişinin yıllık gelirinin 110.000\$'ın (ailenin toplam gelirinin 220.000\$) altında olması durumunda mevcut programdan faydalanma imkanı doğmaktadır. 2001 yılında yapılan değişiklik ile faydalanan kişi başına ödenebilecek yıllık katkı payı tutarı 500\$'dan 2.000\$'a yükseltilmiştir. Yıllık 2.000\$'ı aşmamak kaydı ile birden fazla hesap açılabilir. Belirtilen tutarı aşmayan katkılar ve getirileri, belirlenmiş olan harcama kalemlerinde kullanılmak şartıyla vergilendirilmezler (Internal Revenue Service, 2015). Hesaplar ABD'deki herhangi bir bankada ya da yetkilendirilmiş bir kurumda açılabilir. Hesabın adına açılacağı öğrencinin (lehtar) 18 yaşından küçük olması gerekmektedir (Internal Revenue Service, 2016).

Hesap kapsamında yapılan birikimler ancak belirli harcamalar için vergiden muaf olarak kullanılabilir. Bu harcamalar içinde okul ücretleri, kitap, malzeme ve bilgisayarlar için gereken ödemeler, barınma için yapılan harcamalar yer almaktadır. Ayrıca ilk ve orta öğretimdeki öğrenciler için bazı ek ödemeler (üniforma satın alma, üniversite hazırlık kursları vb.) de birikimlerden karşılanabilmektedir (Clark, 2016).

Birikimler aileden olan başka bir lehtarın hesabına herhangi bir vergiyle karşılaşılmadan transfer edilebilir. Hesabına aktarım yapılacak lehtarın 30 yaşından küçük olması gerekmektedir. Genellikle bu durum eğitimi tamamlamış ancak artan birikimi olan lehtarlar tarafından kullanılmaktadır (Cornell Law School). Lehtarın 30 yaşından önce ölmesi durumunda 30 gün içinde hesapta biriken tutar hak sahiplerine ödenir. Lehtarın 30 yaşına ulaşması durumunda (engelli değilse) 30 gün içinde birikim hak sahiplerine ödenir (Internal Revenue Service, 2015).

Coverdell'de, 529 planlarından farklı olarak, portföy yönetiminde daha geniş haklar tanınmıştır. Hesap sahibi portföyünü istediği şekilde düzenleme ve yatırım varlıklarını seçme hakkına sahiptir. Coverdell'de lehtar olgunluğa eriştiği zaman hesabın sahibi olmaktadır. Hesapla ilgili yapılacak bütün işlemler lehtar tarafından yapılmaktadır (360 degrees of Financial Literacy).

4.3 Kanada

1998 yılında itibaren Kanada'da uygulanmaya başlamış olan RESP (Registered Education Saving Programs-Kayıtlı Eğitim Tasarrufu Programları) sisteminde ailelerin veya şahısların gelecekteki eğitim harcamaları için tasarruf etmeleri devlet tarafından teşvik edilmektedir. Kanada'daki sistemi ABD'deki sistemden ayıran en büyük özellik hem vergi avantajlarının sağlanması hem de devlet tarafından birikimlere katkı sağlanmasıdır.

Kanada devleti, RESP kapsamında belirli şartlar altına gençlerin hesaplarına katkı sağlamaktadır. Yıllık 2.500\$'a kadar ödenen katkı tutarının %20'si kadar (500\$) ve öğrenci başına toplamda 7.200\$ katkı sağlamaktadır. Devlet katkısı da yatırıma yönlendirilmekte ve vergiden muaf olarak getiri sağlayabilmektedir (Royal Bank). Sisteme girebilmek için adına hesap açılacak hak sahibinin sosyal güvenlik numarası gerekmektedir. Kanada devlet sistemine kayıtlı olmayan kişiler bu sistemden faydalanamazlar (Grant Thorton).

RESP'in hayata geçtiği 1998 yılından 2006 yılına kadar yıllık 4.000\$, toplamda 42.000\$ öğrenci başına birikim yapılabilmekteydi. 2007 yılında yapılan değişiklikle birlikte yıllık üst limit kaldırılırken toplam yapılacak katkı için üst limit 50.000\$'a çıkarılmıştır (Kanada Devleti). Üst limitin aşılması durumunda aşan tutar aylık %1 vergiye tabi tutulmaktadır (Kanada Devleti, 2017).

Her hangi bir kişi (anne, baba, büyük anne, büyük baba, akrabalar, arkadaşlar) çocuk için RESP hesabı açabilir. Çocuk (hak sahibi) adına hesap açan kişi adını veya başka bir yetişkinin adını lehtar olarak kaydedebilir. RESP, yetişkinlere hesapları üzerinden vergisiz getiri kazanma imkanı sağlamaktadır. RESP genel olarak esnek bir yapıya sahiptir. Katılımcının seçtiği programa göre düzenli ya da düzensiz ödemeler veya alt sınırın olması ya da olmaması seçenekler dahilindedir (Kanada Devleti, 2017). RESP hesabına 31 yıl boyunca katkı yatırılabilir (Kanada Devleti).

RESP içinde üç tip plan bulunmaktadır. Bunlar bireysel planlar, grup planları ve aile planlarıdır (Kanada Eğitim Bakanlığı). RESP hesaplarının aile planı olarak kurulması durumunda ailenin sisteme kayıtlı tüm fertleri bu imkanlardan faydalanır (Grant Thorton). Açılacak hesap sayısında sınır bulunmamaktadır. Aile, çocuklar için ayrı ayrı hesaplar açabilir ve çocukların hesaplarına farklı miktarlarda ödeme yapabilir. Çocuklar için grup planları da oluşturulabilir (Kanada Devleti).

Kanada'nın British Columbia Eyaletinde RESP'e ek olarak eğitim tasarruf yardımı uygulanmaktadır. 2016 yılı itibarıyla British Columbia Öğretim ve Eğitim Tasarrufları Bursu (British Columbia Training and Education Savings Grant) adı altında belirli şartları taşıyan öğrencilere 1.200\$ yardımda bulunmaktadır (British Columbia Hükümeti).

RESP'te belirlenen süre sonunda hak sahibinin devam edip etmemesine göre iki farklı durum bulunmakta ve bu durumlara göre vergilendirme yapılmaktadır:

- Lehtarın eğitime devam etmesi durumunda birikimler lehtara ödenir. Lehtara ödenen birikimler lehtarın bireysel vergi oranına göre vergi tahakkuk ettirildikten sonra ödenir. Ancak öğrenci olan lehtarın birçoğu düşük gelire sahip olduğu için bireysel vergi oranları sıfır ya da düşük olduğundan genellikle vergilendirilmezler (Royal Bank). Gelir seviyesi ve dolayısıyla bireysel gelir vergisi yüksek olan az sayıdaki öğrenciler dışındaki lehtarlar birikimleri vergiden muaf olarak elde ederler.

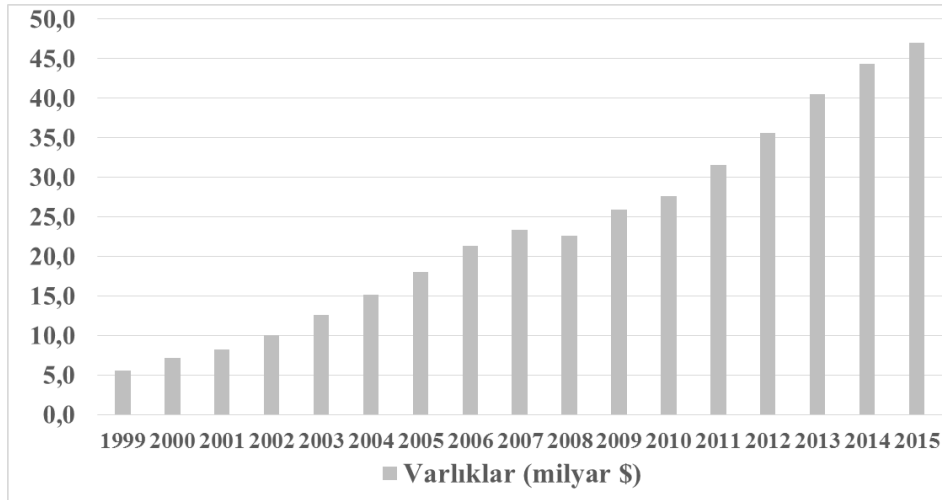
- Lehtarın eğitime devam etmemesi durumunda RESP'e yatırılan toplam katkı vergilendirilmeden iade edilir. Ancak katkıdan elde edilen getiri (accumulated income) bireysel vergi oranı %20 arttırılarak yapılan kesintiden sonra iade edilir. Devlet katkısı diğer kardeşlerin limitinin dolmaması durumunda diğer kardeşlere aktarılır. Devlet katkısının aktarılacağı kardeş olmaması durumunda devlet katkısı getirisiyle birlikte devlete iade edilir (Kanada Devleti, 2017).

Lehtarın eğitime devam etmemesi durumunda fikrini değiştirme ihtimaline karşılık 36 yıl boyunca RESP hesapları açık kalır. Gençin eğitime devam etmek istemediği kesinleşirse RESP hesabı başka

bir katılımcıya aktarılabilir. Hesabına aktarım yapılacak lehtarın 21 yaşın altında olması ve mevcut bir hesabı olması şartıyla birikimler başka bir kişiye aktarılabilir (Kanada Devleti, 2017).

Hesap kapatıldığında devlet tarafından yapılan katkılar devlete, kişilerin yaptıkları katkılar ise hesabı açan kişiye iade edilir. Kişilerin ve devletin yaptığı katkılardan elde edilen faiz geliri ise planda ismi yer alan çocuklarının tamamının en az 21 yaşından büyük olmaları ve eğitim yardımına uygun olmamaları durumunda, Kanada'da yerleşik olmaları ve hesabın en az 10 önce açılması şartıyla (bu üç şartın sağlanması gerekmekte) iade edilir. Ancak iade edilen tutar, kişinin gelir vergisi oranı %20 arttırılarak uygulandıktan sonra ödenir (Kanada Devleti, 2017).

RESP'te birikimler için portföy yönetimi imkanı tanınmıştır. Hesabı yöneten kişiler birikimleri aşağıdaki varlıklarla değerlendirebilirler. Yatırım yapılabilecek varlıklar RESP yönetimi tarafından belirlenmektedir (Kanada Gelir Ajansı, 2016: 3). Aşağıdaki şekilde RESP hesaplarında biriken toplam varlıkların değerinin yıllara göre gelişimi gösterilmektedir.

Şekil 4.3.1 RESP Varlıklarının Yıllara Göre Gelişimi

Kaynak: http://www.esdc.gc.ca/en/reports/cslp_cesp/cesp_2015.page#h2.2-h3.1, (13.09.2017)

RESP varlıklarının gelişimi incelendiğinde, ABD'de yaşanmış olan 2008 yılındaki kısmi düşüş dışında, varlıkların sürekli arttığı görülmektedir. Varlıkların toplam değeri 2014 yılı sonunda 50 milyar \$'a yaklaşmıştır.

529 planlarıyla karşılaştırıldığında; ABD nüfusunun 320 milyon (Amerika Birleşik Devletleri Nüfus Bürosu), Kanada nüfusunun 36 milyon (Kanada Devleti İstatistik Bürosu) kişi olduğu göz önüne alındığında Kanada'daki uygulamanın ABD'den daha etkin olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

4.4 Birleşik Krallık

Birleşik Krallık'ta (BK) Kanada ve ABD'den farklı olarak eğitim tasarrufu programları bulunmamaktadır. BK'da 18 yaşından küçük çocuklar için ailelerinin veya vasilerinin yatırım yapabileceği çocuklar için tasarlanmış bireysel emeklilik programları bulunmaktadır. 2002-2011 yılları arasında çocuklar için CTF (the Child Trust Fund-Çocuk Emanet Fonu) bulunmaktayken 2011 yılından itibaren JISA (Junior Individual Savings Accounts-Küçükler Bireysel Tasarruf Hesapları) uygulamasına geçilmiştir. CTF mevcut durumda sadece önceden hesabı bulunan çocuklar için yürürlüktedir ve yeni hesap açılmamaktadır. CTF'nin uygulamadan kaldırıldığı 2011 yılından itibaren JISA hayata geçirilmiştir. İki uygulama arasında büyük farklar olmadığı için ve CTF'nin yürürlükten kaldırılması nedeniyle çalışmanın bu bölümünde sadece JISA yer almaktadır (Birleşik Krallık Devleti [BKD], 2015b).

JISA, Birleşik Krallık'ta çocuklar için birikim yapılan, vergi teşvikli bir tasarruf hesabıdır. Bu hesaba ebeveynler, büyükanne ve büyükbabalar, hesap sahibi, arkadaşlar, vasiler katkıda bulunabilirler. Yatırıma yönlendirilen tutarlar vergiden muaf olarak kar sağlayabilmektedir (BKD, 2015a).

Adına hesap açılacak kişinin 18 yaşının altında ve BK'da yaşaması gerekmektedir. Ancak Kraliyet hizmetlerinde bulunan kişilerin (diplomatlar, ülke dışındaki askerler vb.) çocukları ve ülke dışında yaşadığı halde BK'da yaşayan kişilerin yardımına ihtiyaç duyan çocuklar da bu hesaptan faydalanabilmektedir (BKD, 20156a).

Hesap sahibi 16 yaşından itibaren hesabı yönetme hakkına sahip olabilirken 18 yaşından itibaren hesaptan para çekme hakkına kavuşur. Hesap sahibinin aynı anda hem JISA hem de CTF hesabı olması mümkün değildir (BKD, 2016a).

İki tür JISA bulunmaktadır ve hesap sahibi iki türe de sahip olabilir (BKD, 2016a):

- Nakit JISA; vergiden muaf faiz geliri elde edilmesini sağlar
- Hisse senetli JISA: vergiden muaf pay artışı ve kar payı sağlar.

JISA sadece ebeveynler ve vasiler tarafından açılabilir. 16 ya da 17 yaşındaki gençler kendi adlarına JISA açabilirler. Bu hesaplar bankalarda, yapı kooperatiflerinde, kredi birliklerinde, brokerlarda ve yardımlaşma derneklerinde açılabilir (BKD, 2016b).

JISA'ya her hangi bir kişi para yatırabilir. Hesaba yatırılacak para ile ilgili üst sınır 2016-2017 vergi yılı için 4.080£ olarak belirlenmiştir. Belirtilen yıllık limitin üstündeki katkılar ise iade edilmektedir (BKD, 2015b). JISA ile 18 yaşından büyükler için kurulmuş olan bireysel emeklilik hesapları arasında transfer yapılamamaktadır (BKD, 2016c). Hesap sahibinin 18 yaşını tamamlaması durumunda JISA otomatik olarak yetişkin bireysel emeklilik hesabına dönüşmektedir (BKD, 2016e). Hesapta oluşan birikimler küçüğe aittir ve 18 yaşından önce bu hesaptan para çekilememektedir (BKD, 2016c). Ancak ölümcül bir hastalığa (6 ay içinde çocuğun vefat etmesi tıbbi olarak bekleniyorsa) yakalanılması durumunda 18 yaşından önce hesaptan para çekilmesi mümkündür. Çocuğun ölümü durumunda ise hesaptaki birikim varislere ödenmektedir (BKD, 2016d).

JISA, devlet katkısının olmadığı sadece vergi teşvikinin olduğu bir tasarruf sistemini ön görmektedir. BK'daki uygulama ile diğer ülkelerdeki uygulamalar karşılaştırıldığında birikim yapılacak tutar bakımından üst limit olması uygulamayı sınırlandırırken paranın kullanılabilmesi harcamalara sınır konulmaması genişletmektedir.

4.5 İsrail

Yüksek yoksulluk ve gelir adaletsizliğinin olduğu bugünün İsrail'inde her yıl on binlerce genç yüksekokul eğitimlerini ya da askeri/milli hizmetlerini tamamlayarak hayata atılmaktadır. Ancak bu gençlerin büyük bir kısmı potansiyellerini sonuna kadar kullanmalarını sağlayabilecek kaynaklardan yoksundurlar. Çocuk gelişim hesapları, bu gençlere hayata atıldıkları dönemde toplu bir para sağlayarak büyük bir yardım sağlamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle de İsrail Devleti ayırım gözetmeksizin bütün gençleri kapsayacak bir sosyal program tasarlamıştır (Taub Center for Social Policy Studies in Israel, 2016).

İsrail 2017 yılında itibaren "Her Çocuk İçin Tasarruf Planı" başlığı altında tasarruf programı uygulamaya başlatmıştır. Program, öncelikle sosyal eşitsizliği azaltmayı amaçlamaktadır. Programın ikincil amacı ise yoksul ve orta sınıf ailelerinin imkanlarını ve finansal okur yazarlığını arttırmaktır (Luna, 2016). İsrail Ulusal Sigorta Kurumu tarafından tüm ailelere gönderilen mektupta, ailedeki her bir çocuk için hesap açıldığı ve hesaplarına her ay 50 İsrail şekeli (İŞ) aktarılacağı belirtilmiştir. Bakanlık hesaplara ailelerin 50 İŞ ek katkıda bulunabileceği belirtmiş ve ailelerin hesaba 50 İŞ daha aktarılması gerektiğini özellikle vurgulamıştır (National Insurance Institute of Israel).

Sistem, İsrail'de yaşayan, ailelerin mali durumlarına ve etnik kökenlerine bakılmaksızın, 18 yaşın altındaki çocukların tümünü kapsamaktadır. Doğumun gerçekleştiği hastanenin Ulusal Sigorta Kurumuna bilgi vermesiyle birlikte çocuk 50 İŞ'yi hak etmektedir. Hesap ebeveynler tarafından tasarruf sandıklarında ya da bankalarda açılabilir (National Insurance Institute of Israel).

Birikimlerin tasarruf sandıklarında değerlendirilmesi durumunda belirli bir yatırım yönteminin seçilmesi gerekmektedir. Tasarruf sandıklarının her biri, Maliye Bakanlığınca onaylanmış olan 5 farklı yatırım yöntemi sunmak zorundadır. Ayrıca İslam hukukuna ve Musevi hukukuna uygun yatırım yöntemlerinin sunulması zorunludur (İsrail Maliye Bakanlığı, 2017: 1). Devlet katkısının bankaya yatırılması

durumunda, paranın faiz içeren yatırım yöntemlerinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Tasarrufların değerlendirileceği bankaların Maliye Bakanlığı tarafından onaylanması gerekmektedir. Tasarruflar, sabit süreli tasarruf planları ve beş yıllık çekme hakkına sahip tasarruf planları altında yer alan üçer farklı yatırım yöntemi kullanılarak değerlendirilebilmektedir (İsrail Maliye Bakanlığı, 2017: 2).

Sistem öncelikle birikimlerin 18 yaşından önce çekilememesini hedeflemektedir. Ancak birikimlerin kullanılmasının gerektiği durumlarda paranın değerlendirildiği tasarruf sandığı ya da bankanın internet sitesinde yer alan formun doldurulması gerekmektedir. Hak sahibi 18 yaşını tamamladığında hesabından hiç para çekmemişse devlet tarafından ek olarak 500 İŞ daha hesaba aktarılmaktadır. Hak sahibi 21 yaşına geldiğinde birikimlerini kullanmamış olması durumunda devlet ikinci kez ek olarak 500 İŞ daha hesaba aktarmaktadır. 18 yaşından sonra tasarrufların kullanılması durumunda tasarruflar sermaye kazançları vergisinden muaf olmaktadır (İsrail Maliye Bakanlığı, 2017: 7). Çocuğun hesabına ek olarak yatırılan 50 İŞ'nin etkisi bu noktada ortaya çıkmaktadır. Ek katkı hem çocuk için ekstra bir gelir sağlamak hem de vergiden muaf olarak değerlendirilmiş bulunmaktadır.

5. Tasarruf Hesaplarının Etkisi

Jeremie Greer ve Ezra Levin (2017) çocuk tasarruf hesaplarını (ÇTH) konu alan son yıllarda yapılmış olan araştırmaların sonuçlarını derledikleri çalışmalarında, yapılan tasarrufların potansiyel etkilerini ve sonuçlarını bir arada göstermişlerdir. Yapılan araştırmaların büyük bir kısmı panel verinin regresyon analizine ve rassal kontrollü deneylere dayanmaktadır. Derleme üç konu üzerine odaklanmaktadır; erken çocuk dönemindeki gelişim ve finansal yeterlilik, yükseköğretim beklentileri ve yükseköğretime katılım tamamlama. Aşağıda üç ana grup halinde bulgular yer almaktadır.

a. Çocuklar için yapılan tasarruflar, erken dönem çocuk gelişimini ve gelecekteki finansal yeterliliği arttırmaktadır.

ÇTH'nin çocuk gelişimi ve finansal yeterliliği üzerinde ömür boyu etki edebilecek potansiyeli bulunmaktadır. Yapılan rassal kontrollü deneylere dayanan araştırmaların sonuçlarına göre çocukların erken yaşta finans eğitimi almasının ve tasarruf etmesinin, ruhsal gelişim ve finansal yeterlilik üzerinde pozitif etkili olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Panel veri analizleri ise çocukluk çağındayken tasarrufları olan yetişkinlerin, finansal okuryazarlıklarının daha yüksek olduğu, daha fazla yatırım enstrümanını kullandıkları ve daha fazla birikimleri olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

Bulgu 1. Doğumundan itibaren ÇTH'si olan çocukların duygusal gelişimlerinin ÇTH'si olmayan çocuklardan daha iyi seviyede olduğu görülmüştür. ÇTH'nin pozitif etkisinin, ailenin hesaba yaptığı katkının miktarından veya frekansından bağımsız olduğu tespit edilmiştir.

Bulgu 2. Çocuğun doğumuyla birlikte devlet katkısıyla başlatılan ve devlet katkısının ödendiği hesaplarda yapılan birikimlerin yükseköğretim döneminde, bu özelliklere sahip olmayan hesaplara nazaran daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bulgu 3. Sınıflarında yıllık 5 saat finansal eğitim gören çocuklar, finansal terimlere daha çok hakim olmaktadır. Bu eğitimin her yıl devam ettirilmesi durumunda çocukların tasarruf alışkanlıkları ve finansal kuruluşlarla ilgili bilgileri yükselmektedir.

Bulgu 4. Tasarruf hesapları olan ve finans eğitimi alan çocuklar finansal okuryazarlık sınavlarında, sadece finans eğitimi alan çocuklardan daha yüksek puanlar almaktadır.

Bulgu 5. Çocukken tasarruf hesabı olan yetişkinler, tasarruf hesabı olmayan yetişkinlerden daha yüksek tasarruf oranına sahiptir. Ayrıca bu genç yetişkinlerin daha çeşitli tasarruf ve yatırım kalemlerini kullandıkları araştırma sonucunda görülmüştür.

b. Yükseköğretim tasarrufları olan çocukların daha güçlü üniversite beklentileri oluşmaktadır.

Bir çocuğu üniversiteye hazırlamanın ilk aşaması onun üniversiteye gideceğini güvence altına almaktır. Erken yaşta üniversiteye gitmeyi planlayan çocukların üniversiteye gitme oranları daha yüksektir. Birçok ÇTH programı, çocukların liseden sonra yükseköğretim programlarına (üniversite ya da meslek yüksekokulu vb.) katılmalarını teşvik etmektedir. Bu alanda yapılan araştırmalar ÇTH'nin, çocukların yükseköğretim planlarını daha erken yaşta yapmalarını sağladığı, kendilerini üniversite öğrencisi olarak hayal ettiklerini ve yükseköğretim masraflarını karşılamada yardımcı olduğunu ortaya koymuştur.

Bulgu 1. ÇTH'si olan çocuklar henüz ilkokuldayken geleceğe dönük (üniversiteye gitme, okunacak bölüm vs.) planlar yapmaktadır.

Bulgu 2. ÇTH çocukların yükseköğretim beklentilerini güçlendirmektedir.

Bulgu 3. ÇTH yükseköğretimin gerekliliği fikrini güçlendirmekte ve geleceğe dönük umutlarını arttırmaktadır.

Bulgu 4. Tasarruf hesabı olan 12-18 yaşları arasındaki çocukların, olmayan çocuklara göre daha yüksek matematik notları aldığı ve üniversiteye gitme isteklerinin iki kat olduğu görülmüştür.

Bulgu 5. ÇTH'si olan dördüncü sınıf öğrencileri yükseköğretim masraflarının finanse edilmesinde tasarruf hesaplarının önemli bir bileşen olduğunu, diğer öğrencilere oranla üç kat daha fazla savunmaktadır.

Bulgu 6. ÇTH gibi finansal varlıklar ailelerin çocukları için beklentilerini yükseltmektedir. ÇTH farklı etkin kökenlere sahip ailelerin, çocukları için yaptıkları eğitim planlarını birbirine yaklaştırmaktadır.

c. Yükseköğretim tasarrufu olan çocukların akademik başarısı daha yüksek olmaktadır.

Çocuk tasarrufları üzerine yapılan araştırmaların büyük bir kısmı akademik performans ve yükseköğretim sonuçları üzerine odaklanmaktadır. Araştırmalar, birçok ailenin, çocukları için alabilecekleri finansal yardım miktarıyla ilgili bilgilerinin yetersiz olduğu ve yükseköğretim maliyetlerini karşılayamayacak olma korkusunun çocukların yükseköğretime katılımını azalttığını ortaya koymuştur. Tasarruf hesabı olan çocukların matematik ve dil sınavlarından daha yüksek puan aldığı, üniversiteye katılım ve mezuniyet oranlarının daha yüksek olduğu ve daha az yükseköğretim kaynaklı borcunun olduğu araştırmalar sonucunda bulunmuştur. Bu etkilerin miktarı çalışmalar arasında farklılık göstermekle birlikte tasarruf hesaplarının pozitif etkisi olduğu istatistiksel olarak anlamlıdır.

Bulgu 1. Mali durumu iyi olmayan ailelerin çocuklarından eğitim tasarrufu hesabı olanlar, olmayanlardan daha yüksek matematik sınav puanları almaktadır.

Bulgu 2. Mali durumu iyi olmayan ailelerin çocuklarının yükseköğretime katılım oranı, özellikle maliyetlerin karşılanamayacağı korkusu nedeniyle daha düşüktür.

Bulgu 3. Birçok öğrenci, üniversiteye kabul edilinceye kadar alabileceği yardım miktarını bilememektedir. Öğrencilerin bu bilgiyi çok geç öğrenmesi, mali durumu kötü olan ailelerin çocuklarının üniversite seçimleri üzerinde negatif bir etki olmaktadır. Bu gençler ya üniversiteye gitmemekte ya da gidebileceklerinden daha düşük bir üniversiteye gitmektedirler.

Bulgu 4. Küçük yükseköğretim tasarrufları bile yükseköğretime katılım ve mezun olma oranını arttırmaktadır. Eğitim tasarrufuna sahip gençlerin, olmayan gençlere oranla yükseköğretime katılım oranları 3 kat, mezun olma oranları 4 kat artmaktadır.

Bulgu 5. Yükseköğretim tasarruflarına sahip olan ve hesabın yönetimini elinde bulunduran gençlerin üniversiteyi bitirme konusundaki çabaları, olmayan akranlarının iki katıdır.

Bulgu 6. ÇTH, hedeflenen üniversite ile kaydolunan üniversite arasındaki sapmayı azaltmaktadır. ÇTH'ye sahip lise öğrencilerinin istedikleri üniversiteye kaydolma oranlarının olmayanların 4 katı olduğu bulunmuştur.

Bulgu 7. Yükseköğretim tasarrufları yapan aileler, çocuklarının eğitimi için daha az borçlanmakta, daha düşük okulu bırakma riskiyle ve daha az borç yüküyle karşılaşmaktadırlar.

6. Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Çalışmanın bu bölümünde ülkemizdeki eğitim sistemiyle ilgili çeşitli sayısal veriler bulunmaktadır. Bu verilerin bir kısmı modelin gerekliliğini ortaya koyarken bir kısmı ise model kapsamında yapılan hesaplamalara dayanak teşkil etmektedir.

26.07.2014 tarih 29702 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin altıncı maddesine göre kayıtların yapıldığı Eylül ayı itibarıyla

60-72 ay arasındaki (minimum 5 yaşını tamamlamış) çocukların kaydı yapılabilmekte, 72 ayı (maksimum 6 yaşını) tamamlamış olan çocuklar ise ilköğretim okullarına başlamak zorundadır. Belirtilen yaş sınırları zorunlu eğitime başlangıç döneminde ETS'ye dahil olunması halinde oluşabilecek birikim süresinin tahmin edilmesini sağlamaktadır. Çalışmanın ilerleyen kısımlarında yapılan hesaplamalarda Türkiye'de okula başlama yaşı 6 olarak, orta öğretime başlama yaşı 10 olarak kabul edilmiştir. Belirtilen başlama yaşları aynı zamanda sistemden elde edilebilecek gelir durumunun tahmininde kullanılmıştır.

Aşağıdaki tabloda yer aldığı üzere 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında Türkiye'de okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaokullarda 12 milyondan fazla öğrenci okumaktadır. Bu öğrencilerin yarısından fazlası ETS sistemine kolaylıkla dahil edilebilecek durumdadır.

Tablo 6.2: Yükseköğretim Öncesi Eğitim Kurumlarında Okuyan Öğrenci Sayıları

Okul Türü	Öğrenci Sayısı
Okul Öncesi Eğitim	1.326.123
İlkokul	4.972.430
Ortaokul	5.849.970
Toplam:	12.148.523

Kaynak: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, **Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2016/17**, Ankara, s.78, 93, 151

Aşağıdaki tabloda 2007-2017 dönemine ilişkin yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenci sayılarının 10 yıllık gelişimi yer almaktadır.

Tablo 6.2: Türlerine Göre Yükseköğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Dağılımı

Yıllar	Devlet	Vakıf	Vakıf MYO	Toplam
2007-2008	2.283.275	118.661	5.394	2.407.330
2008-2009	2.345.053	139.136	605	2.484.794
2009-2010	2.711.178	163.558	2.042	2.876.778
2010-2011	3.299.070	175.305	3.565	3.477.940
2011-2012	3.571.866	190.365	5.981	3.768.212
2012-2013	4.069.342	228.066	6.142	4.303.550
2013-2014	4.629.167	287.624	7.149	4.923.940
2014-2015	4.784.314	341.124	9.676	5.135.114
2015-2016	5.615.293	434.430	13.163	6.062.886
2016-2017	6.629.961	554.218	14.808	7.198.987

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu Veri Tabanından tarafımızca derlenmiştir.

2007-2016 yılları arasında devlet üniversitelerinde okuyan öğrenci sayısı %190 artarak 6,6 milyon, vakıf üniversitelerinde okuyan öğrenci sayısı %367 artarak 554 bine, vakıf MYO'larda okuyan öğrenci sayısı da %175 artarak 15 bin kişiye ulaşmıştır. 2016 yılındaki öğrenci sayısı 2007 yılındaki öğrenci sayısının 3 katıdır. Aynı dönemde Türkiye nüfusu ise %13 artarak 70,6 milyon kişiden 79,8 milyon kişiye ulaşmıştır (Türkiye İstatistik Kurumu). Türkiye'de yükseköğretime katılım artış hızı aynı dönemdeki nüfus artış hızınının 15 katından fazladır. Bu durum yükseköğretim eğitimi alan kişi sayısının nüfustan hızlı arttığını ve daha fazla sayıda öğrencinin yükseköğretim kurumlarında öğretim faaliyetlerinden faydalanabildiğini ortaya koymaktadır.

Dünya Gazetesi'nde (2015) yayımlanan bir araştırmaya göre üniversite öğrencilerinin tüketim harcamalarıyla ilgili olarak yapılan tek pazar araştırmasına göre kira ve fatura dışındaki sabit harcamalarının dışında öğrencilerin 2014 yılında aylık ortalama 613 TL harcadıkları tespit edilmiştir. 2015-2016 dönemini kapsayan başka bir pazar araştırmasında ise sabit giderler dışındaki aylık harcama tutarı 628 TL olarak bulunmuştur (Dalgıç ve Erişkin, 2017). Bu rakama barınma ve ulaşım gibi sabit giderler ve vakıf okullarında okunması durumunda okul ücreti gibi ek maliyetler eklendiğinde ihtiyaç duyulan finansman miktarını artmaktadır. Bu nedenlerden dolayı ailelerin erken dönemlerde birikim

yapması durumunda yükseköğretim maliyetlerinin yükü azalacaktır.

7. Model Önerisi: Eğitim Tasarruf Sistemi

Çalışmanın önceki kısımlarına BES’le ilgili genel bilgiler verilmiş, tasarrufun ülke ekonomisi için gerekliliği ve hane halklarının tasarruf davranışlarıyla ilgili yapılan çalışmalara değinilmiştir. Bu kısımdaysa ilk olarak Türk eğitim sisteminin genel yapısı hakkında bilgiler yer almakta ve elde edilen bulgular ışığında Türkiye’de uygulanabilecek Eğitim Tasarrufu Sistemiyle (ETS) ilgili öneriler yer almaktadır.

7.1 ETS’nin BES İçinde Kurulması Gerekliliği

ETS, çalışmanın önceki kısımlarında yer alan ülke örnekleri ve Çalışmanın önceki kısımlarında belirtildiği üzere daha çok emeklilik sistemi olarak bilinen BES aslında bir tasarruf ve yatırım sistemidir. ETS de BES gibi bir tasarruf ve yatırım sistemidir. ETS’nin yapısında buluna birçok özellikle mevcut BES sistemiyle uyumaktadır. ETS’nin özellikleri aşağıda madde madde sıralanmıştır.

a) Tasarruf/Birikim: ETS, BES’te olduğu gibi katkı paylarının tahsil edilerek birikime yönlendirilmesini amaçlamaktadır. BES şirketlerinin hâlihazırda katkı paylarını tahsil etmek için çeşitli tahsilat kanalları oluşturmuştur. BES şirketleri birikimleri yönetmeleri için devrettikleri fon yönetim şirketleriyle olan geçmişe dayalı tecrübeleri ve Takasbank nezdinde kurulmuş olan saklama sistemi sayesinde ETS için yeni bir yapının oluşturulması yerine mevcut yapının genişletilmesi ve geliştirilmesi yeterli olacaktır.

b) Devlet Katkısı: ETS, tasarrufu teşvik ve gençlere ileriki dönemlerinde destek olunması amacıyla vergi indirimi yerine Devlet katkısı yöntemini uygulamaktadır. Hâlihazırda BES’te Devlet katkısı yöntemi uygulanmakta ve BES şirketleri ve Devlet arasında oluşturulmuş bir uygulama birliği bulunmaktadır.

c) Aile Planları: ETS planları bireysel olarak kurulabileceği gibi aile planı olarak kurulabilmektedir. Aslında sisteme katılacak olanlardan da beklenen birikimin tüm aile için yapılmasıdır. Mevcut BES’te yer alan grup planları, aile grup planları olarak revize edilerek ailelere sunulabilir. Bu yöntemle ailenin tüm çocukları için tasarruf yapılması, eğitimi tamamlayan çocuklar için yapılan birikimlerin kardeşler arasında transferi kolayca sağlanabilir. Ancak hesabı açan kişilerin büyükanne veya büyükbaba olması durumunda torunlar arasında kan bağı bakımından bir üstünlük olmadığından aile kavramı benzer durumlarda daha geniş olabilmektedir.

d) Devlet Katkısına Konu Olmayan Tutarlar: BES’te yıllık brüt asgari ücret seviyesinin üstünde olan yıllık katkı payları Devlet katkısına konu olmamaktadır. Mevcut sistemde katılımcıların hesaplarındaki birikimler Devlet katkısına konu olan ve olmayan şeklinde ikili ayrıma tabi tutulmaktadır. ETS’deki amaçlardan biri eğitim süresi boyunca hak sahibi olan öğrenciye aylık gelir sağlanması olduğu için Devlet katkısına konu olan tutarlar ancak aylık olarak alınabilirken diğer birikimler hak sahibinin isteğine göre (sürelili ya da defaten) kullanılabilir. ETS’de, BES’te olduğu gibi tasarruf edilen tutarlar emeklilik şirketlerinin anlaştığı fon yönetim şirketlerince değerlendirilmekte ve katılımcıların getiri sağlaması amaçlanmaktadır. BES şirketlerinin, birikimleri yönetmeleri için devrettikleri fon yönetim şirketleriyle olan geçmişe dayalı tecrübeleri ve Takasbank nezdinde kurulmuş olan saklama sistemi sayesinde ETS için yeni bir yapının oluşturulması yerine mevcut yapının genişletilmesi ve geliştirilmesi yeterli olacaktır.

e) Yatırıma Yönlendirme: ETS’de, BES’te olduğu gibi tasarruf edilen tutarlar emeklilik şirketlerinin anlaştığı fon yönetim şirketlerince değerlendirilmekte ve katılımcıların getiri sağlaması amaçlanmaktadır. BES şirketlerinin, birikimleri yönetmeleri için devrettikleri fon yönetim şirketleriyle olan geçmişe dayalı tecrübeleri ve Takasbank nezdinde kurulmuş olan saklama sistemi sayesinde ETS için yeni bir yapının oluşturulması yerine mevcut yapının genişletilmesi ve geliştirilmesi yeterli olacaktır.

f) Fon Yönetimi: ETS’de, BES’te ve diğer ülke uygulamalarında olduğu gibi hesap sahibine birikimlerini farklı finansal enstrümanlarda değerlendirme imkanı sunulmaktadır. Mevcut durumda BES’te, katılımcıya hesabındaki birikim ve ödenen katkı payları için azami 4 defa plan değişikliği, fonlar arasındaki dağılım oranları veya tutarları azami altı kez değiştirme hakkı tanınmıştır. ETS’de adına birikim yapılan kişiler 18 yaşının altında olduğu için küçüklerden plan ve fon yönetimi yapmalarını beklemek hayatın gerçekleriyle bağdaşmayan bir durumdur. Bu nedenle ETS’de katılımcılar 18 yaşından sonra ya da 18 yaşını tamamlamadan 4 yıllık örgün öğretime kaydolmaları durumunda portföy yönetimi hakkında sahip olabilmekte, bundan önceki dönemlerde hesap sahibi portföy yönetimi hakkına sahiptir.

g) Emeklilik/Harcama Dönemi: Her iki sistemde belirli bir dönem sonunda birikimlerin tahsile dönüşme zamanı gelmektedir. ETS'deki ana amaç birikimin eğitim hayatı boyunca hesap sahibine aylık bir getirinin sağlanmasıdır. BES'te birikimler emeklilik hakkının kazanılmasıyla birlikte defaten alınabileceği gibi aylık şeklinde alınabilmektedir. Mevcut sistemin bu kısmı ETS için kolaylıkla kullanılabilir.

h) ETS'deki Birikimlerin BES'e Aktarılması: Katılımcının yükseköğretim kurumlarına devam edememesi ya da eğitim hayatını tamamladıktan sonra hesapta birikim olması durumunda bu tutarlar BES'e aktarılabilir.

i) Aylık Ödemeler: BES'te emeklilik kazanılması durumunda katılımcı birikimini bir defada alabilme veya periyodik (genellikle aylık) taksitler halinde alabilme hakkına sahiptir. ETS, eğitim süresi belirli bir dönemi kapsayacağı için katılımcıya eğitim süresi boyunca aylık gelir sağlamayı hedeflemektedir. BES içinde bu ihtiyacı karşılayabilecek alt yapı mevcut durumdadır.

Sonuç olarak BES mevcut haliyle ETS için gerekli olacak birçok altyapısal düzenlemeyi hâlihazırda bulundurmaktadır. Bu nedenle ETS'nin BES içinde kurulması, kamu ve emeklilik şirketleri için zaman ve finansman açısından daha düşük maliyetlerle hayata geçirilmesini sağlayacaktır.

Çalışmanın önceki kısımlarında Kanada ve ABD'deki uygulamalar incelenmiş, ABD'de vergi teşviki, Kanada'da ise devlet desteği olduğu belirtilmişti. Her iki ülkenin sistemleri karşılaştırıldığında Kanada'daki devlet desteğinin daha etkili sonuçlar ürettiği çalışmada belirtilmişti. Ayrıca BES'e 2013 yılında getirilen devlet katkısı yönteminin katılımları ve birikimleri arttırdığı görülmüştür. Bu nedenler ETS'de devlet katkısı yönteminin uygulanması büyük bir önem arz etmektedir. Sistemin yaygınlaşmasını ve teşvik edilmesini sağlamak için mevcut BES sisteminde yer alan yıllık brüt asgari ücretin %25'i kadar Devlet katkısı uygulamasından daha yüksek oranda katkı sağlaması gerekmektedir. ETS için bu oran %30 olarak öngörülmüştür.

Diğer ülkelerdeki uygulamalarda dikkat çeken noktalardan bir diğeri eğitim süresi sonunda hesapta bakiye tutar kalabilmesidir. Devlet katkısına konu olan tutarların tamamının tükenmemesi durumunda artan tutarların nasıl değerlendirileceği birden fazla ihtimali içermektedir. ETS'de, hesapta bakiye tutar kalması durumunda öncelikle aile grup planındaki kardeşler arasında bakiye tutarların transfer edilebilmesi amaçlanmaktadır. Böylelikle aile olarak yapılan birikimler büyük kardeşten küçük kardeşe aktarılabilir. Aile tüm çocukları için topluca tasarruf yapabilme imkanına sahip olacaktır.

7.2 Kuralları

BES'ten emeklilik hakkını kullanarak ayrılan kişilerin toplam birikim süresi 10-12 yılda yoğunlaşmaktadır. Çocukların doğumlarını müteakip ETS hesabı açılması durumunda 20 yıllık bir birikim sağlanmaktadır. Türkiye'de çocuklar 5-6 yaşında okula başlamak zorundadır. Çocukların ilkokula başladıkları dönemde sisteme dahil edilmeleri durumunda 14-15 yıllık bir birikim tutarı elde edilebilir. ETS'nin minimum sınırı olan 10 yaşında sisteme dahil edilmeleri durumundaysa birikim süresi 10 yılı bulmaktadır. Belirtilen bu süreler çalışmanın ileri kısımlarında yapılan hesaplamaların temelini oluşturmaktadır.

Emeklilik fonlarından reel getiri sağlanamaması ya da istenen seviyenin altında kalınması sisteme katılımı azaltan unsurlardandır. Bu nedenle ETS fonları için reel getiri ya da kaybın sıfır olduğu garantili ve uzun vadeli Devlet tahvillerinin oluşturulması gerekmektedir. Tüketici Fiyatlarına Endeksli Anüite Devlet Tahvilleri ilk olarak 2007 yılında arz edilmiş, 2009 yılında 5 yıl vadeli ve 6 ayda bir kupon ödemeli olarak sunulmuştur (T.C. Hazine Müsteşarlığı, 2009: 1). 2015 yılında yapılan yeni düzenlemelerle bu tahviller 30 yıl vadeli ve 3 ayda bir ödemeli olarak yeniden düzenlenmiştir (T.C. Hazine Müsteşarlığı, 2015: 2). Ancak ETS için özel finansal enstrümanların oluşturulması gerekmektedir. Bu nedenle ETS'de (diğer ülkelerde örneği olmayan) Milli Eğitim Tahvilleri olarak adlandırılmış olan yepyeni bir finansal enstrüman bulunmaktadır.

Milli Eğitim Tahvilleri sadece ETS fonları tarafından satın alınabilen ve elde edilen paranın Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine doğrudan aktarıldığı özel tahvillerdir. Milli Eğitim Tahvillerinden sağlanan kaynaklar Milli Eğitim Bakanlığının bütçesine aktarılarak eğitim kalitesinin artırılması için kullanılabilir. Eğitim kalitesinin artırılması tüm toplumların hedefleri içinde yer almaktadır. Bu

tahviller sayesinde ETS'deki birikimler çocuklar daha ilk ve orta öğretim dönemlerindeyken dolaylı olarak kendilerine yansıtacaktır.

ETS'deki birikimlerin tamamıyla Milli Eğitim Tahvillerine yönlendirilmesi modelin zorunlu kıldığı durumlardan biri değildir. 18 yaşından küçüklerin hesabına katkı yapan kişiler tarafından birikimler BES'te olduğu gibi çeşitli fonlara yönlendirilebilmekte ve yılda 6 defa fon değişikliği yapılabilmektedir. Hak sahibinin 18 yaşına ulaşması durumunda hesabın yönetimi gence devredilmektedir.

Birikim dönemi, hesap sahipleri açısından başta ödenen süre ve tutar olmak üzere çeşitli farklılıklar gösterebilir. Hesaplama tabloları, 3 farklı birikim süresi için hesaplanmıştır. Bu sürelerin ilki sistemde minimum kalma süresi olan 10 yıldır. Hesap sahibinin 6 yaşında ilkokula başladığında hesap açılması durumunda 14 yıl, doğumuyla birlikte hesap açılması durumunda 20 yıl boyunca birikim yapıldığı varsayılmıştır. 2016 yılında 25 yaş altı BES katılımcılarının ortalama 152 TL, tüm katılımcıların genel ortalaması ise 233 TL olarak gerçekleşmiştir (EGM, 2017: 23). 2018 yılı için aylık brüt asgari ücret 2.029 TL olarak Asgari Ücret Tespit Komisyonunca belirlenmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2017: 1). Bu rakamlar baz alınarak birikim tutarları ise sırasıyla 150, 250 ve 2.250 TL olarak belirlenmiştir.

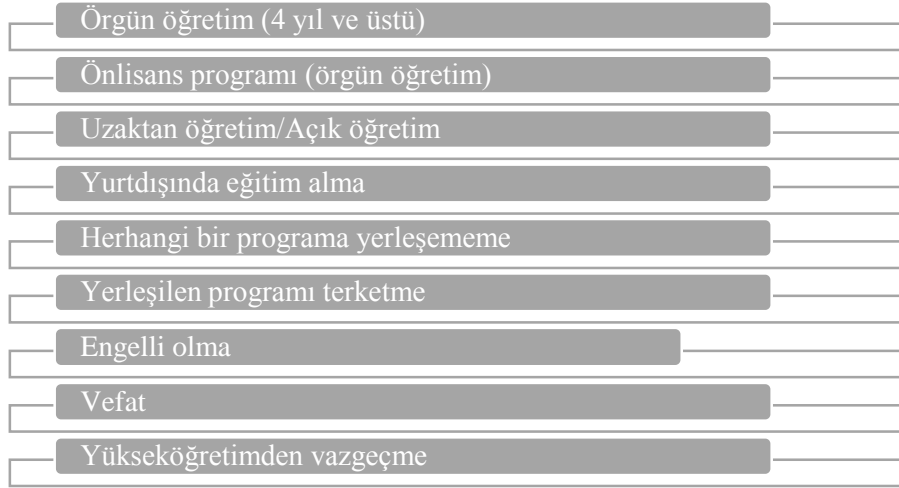
Getiri için birden fazla senaryo varsayılmıştır. Senaryoların tamamında enflasyonun olmadığı kabul edilmiştir. Getiriyle ilgili senaryolarda %0, %1 ve %3 portföy getirisi sağlandığı kabul edilerek analiz yapılmıştır. Aşağıdaki şekilde birikim döneminde gerçekleşebilecek durumlardan üçer tanesi yer almaktadır. Sadece bu 3 alternatif durum için $3 \times 3 = 27$ farklı birikim tutarı oluşmaktadır. Aşağıdaki şekilde hesaplamalarda temel alınan varsayımlar yer almaktadır.

Birikim Süresi	Aylık Katkı	Getiri
10 Yıl	150	%0
14 Yıl	250	%1
20 Yıl	2.250	%2
		%3

Şekil 7.2.1 Birikim İçin Alternatif Senaryolar

7.3 Birikimlerin Kullanılması

Yukarıdaki şekilde yer alan varsayımlar birikim dönemi için kullanılmaktadır. Birikim dönemi tamamlandığında harcama dönemine girilecektir. Harcama döneminde meydana gelebilecek durumlar ise aşağıdaki şekilde yer almaktadır. Şekildeki her başlık çalışmanın ilerleyen kısmında detaylı olarak yeniden açıklanmıştır.

Şekil 7.3.1 Harcama Dönemi İçin Alternatif Durumlar

Yukarıdaki ihtimaller arasında yer alan vefat ve engelli olma birikim ve birikim sonrası dönem için geçerli olan durumlardır. Yukarıdaki grafiklerde yer alan durumların sayısı birbiriyle çarpıldığında çalışmanın amacını aşacak sayıda birçok senaryo ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle modelin etkinliğini ortaya koyması beklenen bazı durumlara çalışmanın ilerleyen kısmında yer almaktadır.

7.4 Finansal Formüller

Toplam birikim rakamını tespit etmek için kullanılan formüller iki ana gruba ayrılabilir. Reel getirinin olmadığı %0 durumu ve reel getirinin olduğu %1, %2 ya da %3 durumuna göre toplam birikim rakamı hesaplanmaktadır. Tüm hesaplamalarda enflasyon oranı %0 olarak kabul edilmiş ve birikimler ve getiriler hesaplamasının yapıldığı tarihteki paranın satın alma gücüne göre değerlendirilmelidir.

Reel getirinin olmadığı durumda toplam birikim tutarı aşağıdaki formüle göre hesaplanmaktadır. Formülden de anlaşılacağı üzere getiri oranının enflasyon oranına eşit olacağı varsayılmıştır.

$$\text{Aylık Ödenen Katkı Payı} \times 12 \times \text{Ödenen Yıl Sayısı}$$

Reel getirinin olduğu durumda ise Microsoft Excel programında yer alan FV (future value) fonksiyonu kullanılmıştır. Kullanılan fonksiyonun açılımı aşağıda yer almaktadır.

$$FV (\text{Dönemsel Faiz Oranı; Anüitenin Ödenme Sayısı; Periyodik Ödeme Tutarları; Bugünkü Değer; Dönem Başı/Sonu Ödeme})$$

Yukarıda yer alan formülün matematiksel gösterimi aşağıdaki şekildedir (Bowtell, 2011:8).

$$FV = -PV \times (1 + r)^n + PMT \left\{ \frac{(1 + r)^n - 1}{r} \right\}$$

FV= Yatırımların gelecekteki değeri

PV= Anapara olarak ödenen miktar (çalışmada bu tutar sıfır olarak alınmıştır.)

PMT= Aylık ödenen katkı

r= Faiz oranı

n= Ödeme sayısı

Tasarrufların getiriye dönüştüğü dönemde elde edilebilecek aylık gelir seviyesi farklı getiri oranları için hesaplanmıştır. Bu aşamada dikkat edilmesi gereken iki önemli husus bulunmaktadır. Öncelikle hak edilen Devlet katkısı, ödenen katkıdan farklı olarak belirli oranlarda hak sahibine ödenmektedir. İkinci sıradaysa yıllık brüt asgari ücreti aşan katkılar Devlet katkısına konu olmadığı için hak sahiplerince bu tutarlar üzerinde sınırlama olmadan tasarruf yapılabilir.

Getirinin %0 olduğu durumda tasarrufların aylık gelire dönüşmesi için aşağıdaki formül kullanılmıştır. Formül, toplam birikim tutarının Devlet katkısıyla birlikte belirli bir sürede ödeneceğini varsayan basit ortalamaya dayanmaktadır.

$$(Toplam\ Katkı + Hak\ edilen\ Devlet\ katkısı)/(Eğitim\ Süresi\ [Yıl\ x\ 12])$$

Pozitif getirinin varsayıldığı hesaplamalarda getiri oranının %1-3 olduğu varsayılmıştır. Aylık getiri tutarı Microsoft Excel programında yer alan PMT fonksiyonu ile hesaplanmıştır. PMT fonksiyonun açılımı aşağıda yer almaktadır.

PMT(Dönemsel Faiz Oranı; Anüitenin Ödenme Sayısı; Periyodik Ödeme Tutarları; Bugünkü Değer; Dönem Başı/Sonu Ödeme)

Yukarıda yer alan fonksiyonun matematiksel gösterimi aşağıda bulunmaktadır (Bowtell, 2011:11).

$$PMT = -\{FV + PV(1 + r)^n\}x \left\{ \frac{r}{(1 + r)^n - 1} \right\}$$

PMT= ETS aylığı

FV= Toplu çekilecek tutar (çalışmada bu tutar sıfır olarak alınmıştır.)

PV= Toplam birikim (katkılar, Devlet katkısı ve getirileri dahil)

r= Faiz oranı

n= Ödeme sayısı

7.5 Katılımcının Örgün Yükseköğretime Devam Etmesi Durumu ve ETS Aylığı

ETS'deki ana amaç ailelerin çocuklarının yükseköğretim hayatlarında maddi sıkıntılar yaşamadan eğitimlerini almalarını sağlamaktır. Diğer ülkelerdeki uygulamalarda genellikle, gencin üniversiteyi kazanması durumunda önceden belirlenmiş harcamalar için özgülünen birikimler vergiden muaf olarak kullanılmaktadır. ETS'de bu durum bir taraftan liberalleştirilerek belli harcamalar için birikimlerin özgülünenmesi yerine katılımcının istediği şekilde harcama yapmasına imkan tanınmıştır. Diğer taraftan ise Devlet katkısına konu olan toplam birikimin, eğitim hayatı belirli bir süreyi alacağı için eğitim süresi boyunca öğrenciye aylıklar şeklinde ödenmesi yöntemi tercih edilmiştir.

ETS katılımcının en az 4 yıllık eğitim veren bir yükseköğretim kurumuna yerleşmesi durumunda tüm haklarından faydalanmasını öngörmektedir. Eğitime devam edilen sürede, öğrencinin sürekli olarak ihtiyaçlarını karşılamak için paraya ihtiyaç duyacağı için okula devam ettiği süre boyunca "ETS Aylığı" adı altında aylık bir gelir elde etmesi sağlanmaktadır.

Ailenin, Devlet katkısına konu olan tutardan (brüt asgari ücretten) daha yüksek bir birikim yapması durumunda ise aşan tutar için öğrenciye parayı toplu olarak çekme ya da kısım kısım çekme imkanı tanınmaktadır. Bu yöntemle öğrencinin ücretli bir okula kaydolması durumunda okul giderlerini karşılamasında ihtiyaç duyacağı kaynak da sağlanmaktadır.

ETS'deki bir diğer gereklilik katılımcının eğitime devam edip etmediğinin takibidir. Bu nedenle

öğrencinin okula devam edip etmediğinin tespiti için Yüksek Öğretim Kurumu'yla Emeklilik Gözetim Merkezi arasında öğrenci takip sistemi kurulması gerektiği öngörülmektedir.

Üniversite eğitimini tamamladıktan sonra yüksek lisans ve doktora eğitimine devam edecek öğrenciler için hesapta para kalması durumunda ya da ailedeki diğer bireylerin birikim hesaplarından kullanılmak üzere yüksek lisans ve doktora için eğitim programı süresi boyunca ETS aylıkları ödenmeye devam etmektedir. Öğrencinin istemesi durumunda ETS aylığı için üst sınır ya da kayıt olunan okulun eğitim süresinden daha uzun bir süre için aylıkların tutarı belirlenebilir.

Öğrencinin yükseköğretimini tamamlaması durumunda hesaptaki birikim olması durumunda, Devlet katkısı da dahil olmak üzere, ailedeki diğer üyelerin hesaplarına bakiye tutarlar aktarılır. Bu aktarım sırasında aşağıdaki durumlardan farklı olarak aile üyelerinin alınabilecek maksimum Devlet katkısını alıp almadığına bakılmaz. Birikimlerin aktarılacağı aile üyesi olmaması durumunda hesap sahibi (JISA'ya benzer bir şekilde) BES'e birikimlerini aktarma imkanına sahiptir.

Çalışmanın ilerleyen kısmında alternatif senaryolar için hesaplamalar yapılmıştır. Tabloların ortak özelliği; katılım sürelerinin 10, 14 ve 20 yıl, aylık katkı tutarları 150, 250 ve 2.250 TL, Devlet katkısı oranı %30, brüt aylık asgari ücret 2.029 TL olarak belirlenmiş olmasıdır. Değişkenler ise yıllık getiri oranı, kayıt olunan okulun eğitim süresidir. Aşağıda yer alan iki tablo hesaplamaların genel mantığını göstermektedir.

Tablo 7.5.1: 4 Yıllık Okula Kaydolan Öğrencinin Muhtemel Aylığı (Reel Getiri Olmadan)

Reel Faiz Oranı:	0%						
Devlet Katkısı:	30%	27,50%					
Asgari Ücret:	2.029						
		Sistemde Kalınan Yıl Sayısı:			Sistemde Kalınan Yıl Sayısı:		
		10	14	20	10	14	20
Aylık Ödeme:		Toplam Katkı (A):			Devlet Katkısı (B):		
150		18.000	25.200	36.000	5.400	7.560	10.800
250		30.000	42.000	60.000	9.000	12.600	18.000
2.250		270.000	378.000	540.000	66.957	93.740	133.914
		Sistemde Kalınan Yıl Sayısı:					
		10	14	20			
Aylık Ödeme:		Toplam Birikim (A+B):					
150		23.400	32.760	46.800			
250		39.000	54.600	78.000			
2.250		336.957	471.740	673.914			
		ETS AYLIĞI:					
Aylık Ödeme:		4 Yılda Ödenecek ETS Aylığı:					
150		488	683	975			
250		813	1.138	1.625			
2.250		7.020	9.828	14.040			

Tablo, 3 farklı aylık katkı tutarı, 3 farklı birikim süresi için reel getiri olmadığı varsayımı altında hazırlanmıştır. 14 yıl boyunca (ilkokula başladığında) hesabına 150 TL katkı yapılan bir genç üniversite çağına geldiğinde aylık 683 TL, ETS aylığı olarak, daha önce belirtilmiş olan aylık 628 TL'lik sabit harcama dışı giderlerini fazlasıyla karşılayabilecektir. Eğer çocuğun doğumuyla beraber hesap açılmış olması (20 yıl) ve aylık 250 TL aylık katkı yatırılması durumunda katılımcı hesabında biriken Devlet katkısıyla birlikte 78.000 TL sayesinde 1.625 TL'lik ETS aylığı almaya hak kazanacaktır.

Tablo 7.5.2: 4 Yıllık Okula Kaydolan Öğrencinin Muhtemel Aylığı (Reel Getiri %1)

Reel Faiz Oranı:	1%	27,50%				
Devlet Katkısı:	30%					
Asgari Ücret:	2.029					
	Sistemde Kalınan Yıl Sayısı:			Sistemde Kalınan Yıl Sayısı:		
	10	14	20	10	14	20
Aylık Ödeme:	Toplam Katkı (A):			Devlet Katkısı (B):		
150	18.938	27.060	39.867	5.681	8.118	11.960
250	31.564	45.100	66.446	9.469	13.530	19.934
2.250	284.074	405.896	598.011	70.447	100.658	148.300
	Sistemde Kalınan Yıl Sayısı:					
	10	14	20			
Aylık Ödeme:	Toplam Birikim (A+B):					
150	24.620	35.178	51.828			
250	41.033	58.629	86.379			
2.250	354.521	506.554	746.311			
ETS AYLIĞI:						
Aylık Ödeme:	4 Yılda Ödenecek ETS Aylığı:					
150	523	747	1.101			
250	872	1.246	1.835			
2.250	7.531	10.761	15.854			

Yukarıdaki tablo, bir önceki tablodan farklı olarak, birikimlerin yatırıma yönlendirildiği ve %1 getiri elde ettiği varsayımı altında hazırlanmıştır. ETS içinde yer alan enflasyona endeksli Milli Eğitim Tahvillerinin getirisinin reel %1 olduğu varsayımı altında birikimler ve ETS aylıkları daha yüksek olmaktadır. Doğumundan itibaren hesabına 150 TL'lik katkı yapılan bir katılımcı 4 yıllık üniversite öğretimi sırasında aylık 1.101 TL aylık almaya hak kazanacaktır. Ortaokula başladığı dönemde 250 TL katkı payı hesabına aktarılan öğrencinin 14 yıl sonunda hesabında 58.629 TL birikmiş olacaktır. Bu tutar öğrenciye 1.246 TL ETS aylığı olarak geri dönecektir.

Tablo 7.5.3: Alternatif Durumlar İçin ETS Aylıkları Örnek Hesaplama Tablosu

Ödeme Süresi (Yıl)	10	14	20	10	14	20	10	14	20
Aylık Katkı (TL)	150	150	150	250	250	250	1.000	1.000	1.000
Reel Getiri	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Okul Süresi (Yıl)	4	4	4	4	4	4	4	4	4
ETS Aylığı (TL)	523	747	1.101	872	1.246	1.835	3.487	4.982	7.340
Ödeme Süresi (Yıl)	10	14	20	10	14	20	10	14	20
Aylık Katkı (TL)	150	150	150	250	250	250	1.000	1.000	1.000
Reel Getiri	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Okul Süresi (Yıl)	5	5	5	5	5	5	5	5	5
ETS Aylığı (TL)	454	662	1.008	756	1.103	1.679	3.024	4.414	6.717
Ödeme Süresi (Yıl)	10	14	20	10	14	20	10	14	20
Aylık Katkı (TL)	150	150	150	250	250	250	1.000	1.000	1.000
Reel Getiri	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%
Okul Süresi (Yıl)	6	6	6	6	6	6	6	6	6
ETS Aylığı (TL)	414	618	973	690	1.029	1.621	2.760	4.118	6.485

Yukarıdaki tabloda yer alan kalın çizgiler içindeki her 5 hücreden oluşan kısımlar ayrı durumlarda elde edilebilecek ETS aylıklarını göstermektedir. Örneğin ilk kısımda 10 yıl boyunca aylık 150 TL katkı payı yatırılan bir tasarruf hesabının %1 reel getiri olması durumunda öğrencinin 4 yıllık örgün eğitime yerleşmeyi başararak 523 TL ETS aylığı kazanabileceğini göstermektedir. Son kısımda ise aylık 1.000 TL katkı payının 20 yıl ödenmesi ve portföyün %3 reel getiri sağlaması durumunda 6.485 TL ETS aylığı alınabileceği gösterilmektedir.

7.6 Katılımcının Açık Yükseköğretime Devam Etmesi Durumu

ETS, gençlerin minimum 4 yıllık örgün öğretim veren yüksek okullara yerleşilmesini amaçladığı için en az 4 yıllık eğitim veren açık öğretim kurumlarına kaydolunması durumunda sistemin imkanlarından tam olarak faydalanılamamaktadır. Açık öğretim bölümlerine kaydolan öğrenciler için Devlet katkısına konu tutar kaydolunan kurumun eğitim süresinin iki katı süre için (maksimum 8 yıl içinde), kurumdan ayrılmama/çıkarılmama şartıyla ve mezun olunduktan sonraki süreyi de kapsamak üzere Devlet katkısı yarıya indirilerek ETS aylığı olarak ödenir. Örneğin, 4 yıllık bir açık öğretim programına kaydını yaptıran katılımcı bölümden ayrılmaması/çıkarılmaması durumunda toplam birikimi 8 yıla dağılacak ve Devlet katkısı yarıya indirilerek hesaplanan ETS aylığını mezun olduktan sonraki dönemde de almaya hak kazanmaktadır. Ancak öğrencinin 8 yıllık süre sonunda örgün yükseköğretim kurumlarına kaydını yaptırmaması/yaptıramaması durumunda kalan Devlet katkısı getirisiyle birlikte Devlete iade edilir ya da katılımcının istemesi durumunda Devlet katkısı dahil birikimleri katılımcının BES hesabına aktarılır. Ancak katılımcının belirtilen 8 yıl içinde örgün eğitim veren bir kuruma kaydolması durumunda hesabındaki kalan Devlet katkısı dahil birikimleri üzerinden ETS aylığı yeniden hesaplanarak kendisine ödenmektedir.

Katılımcının eğitim hayatını, açık yükseköğretim kurumunda devam ettirmesi durumunda elde edeceği gelir aşağıdaki tablolarda yer almaktadır. Bir önceki bölümdeki tüm varsayımlar devam etmekte ancak aylıkların alınması sırasında Devlet katkısı yarıya indirilerek ödemeler yapılmaktadır. Aşağıdaki tabloda %1 reel getiri sağlanması durumunda elde edilebilecek ETS aylıklarına ilişkin hesaplamalar yer almaktadır.

Tablo 7.6.1: Açık Öğretime Kaydolan Öğrencinin Muhtemel Aylığı (%1 Reel Faizli)

Reel Faiz Oranı:	1%		
Devlet Katkısı:	30%		
Asgari Ücret:	2.029		
	Sistemde Kalınan Yıl Sayısı:		
	10	14	20
	Sistemde Kalınan Yıl Sayısı:		
	10	14	20
Aylık Ödeme:	Toplam Katkı (A):		
150	18.938	27.060	39.867
250	31.564	45.100	66.446
2.250	284.074	405.896	598.011
	Sistemde Kalınan Yıl Sayısı:		
	10	14	20
	Toplam Birikim (A+B/2=C):		
	21.779	31.119	45.847
	36.298	51.865	76.412
	319.297	456.225	672.161
ETS AYLIĞI:			
Aylık Ödeme:	8 Yılda Ödenecek ETS Aylığı:		
150	236	337	497
250	393	562	828
2.250	3.459	4.943	7.282

Yukarıdaki tabloda üç farklı aylık katkı tutarının (150, 250, 2.250 TL) 3 farklı süre için (10, 14, 20 yıl) için birikim yapılması durumunda %1 reel getiri sağlanmasıyla birlikte elde edilebilecek ETS aylıkları yer almaktadır. Örneğin 14 yıl boyunca hesabına 150 TL katkı ödenen bir öğrenci, süre sonunda 27.060 TL birikime, 8.118 TL devlet katkısına hak kazanabilmektedir. Ancak açık yükseköğretim bölümüne kaydolduğu için alabileceği devlet katkısı yarıya ineceğinden toplam birikimi 31.119 TL olacaktır. Alabileceği ETS aylığı 337 TL olacaktır. Tablo 12’de örgün öğretime kaydolan ve aynı birikimi yapmış olan bir öğrenci 747 TL aylık almaya hak kazanmaktadır. Önceki kısımlarda belirtildiği üzere ETS, gençlerin en az 4 yıllık örgün öğretime katılmalarını amaçladığı için bu fark doğmaktadır.

7.7 Katılımcının Yükseköğretime Devam Etmemesi Durumu

Katılımcının, 12 yıllık zorunlu eğitim dönemini tamamladıktan sonra 8 yıl boyunca üniversiteye yerleşememesi ya da kendisinin devam etmeyeceğini belirten bir feragatnameyi sunması durumunda yükseköğretime devam etmeyeceği kabul edilmektedir. Hak sahibinin eğitimine devam etmemesi durumunda, eğitime devam eden aile üyelerinin hesaplarına mevcut birikimler kesinti olmaksızın aktarılabilir. Hak sahibi, kazanmış olduğu Devlet katkısının %65'ini ve birikimini alarak sistemden ayrılabilir ya da tüm birikimlerini Devlet katkısı dahil olarak BES'e aktarabilir.

7.8 Katılımcının Yurtdışında Eğitim Hayatına Devam Etmesi

Katılımcının yurtdışında eğitim hayatına devam ettirmeye karar vermesi durumunda öncelikle devam edilecek eğitim kurumunun Yüksek Öğretim Kurumu tarafından tanınması gerekmektedir. İstenilen nitelikleri taşıyan yurtdışındaki kurumlarda eğitim hayatına devam edecek katılımcı, yurtiçindeki kurumlara devam etmesi durumunda sahip olacağı tüm haklara haizdir. Ancak yurtdışında eğitim hayatına devam edecek katılımcı için ödemeler katılımcının talep etmesi durumunda eğitim süresi boyunca her yıl, en az yılda bir defa olmak üzere daha uzun periyotlarla ödenebilmektedir.

7.9 Katılımcının Engelli Hale Gelmesi Durumunda

Öncelikle katılımcının tasarruf döneminde ya da harcama döneminde eğitim hayatını devam ettiremeyecek kadar engelli hale geldiğinin ilgili uzman raporları sonucunda tespit edilmesi gerekmektedir. Engelli hale gelen katılımcı herhangi bir süre sınırlamasına tabi olmadan hesabındaki tüm birikimleri almaya hak kazanır. Katılımcının açık öğretime devam ettiği sırada bu olayın meydana gelmesi durumunda ise katılımcıya yarı olarak ödenen Devlet katkısının ödenmeyen kısmı da hak sahibine ödenmektedir. Katılımcının ya da yasal temsilcilerinin talep etmesi durumunda birikimler diğer aile fertlerine de aktarılabilir.

7.10 Katılımcının Hayatını Kaybetmesi Durumu

Hayatın bir gerçeği olan vefat etme durumunda katılımcılar için iki durum söz konusudur. Katılımcı tasarruf döneminde ya da harcama döneminde hayatını kaybedebilir. Katılımcının tasarruf dönemindeyken hayatını kaybetmesi durumunda Devlet katkısı dahil tüm birikimleri varsa ailedeki ETS hesabı olan diğer fertlere aktarılır. Ailede transfer yapılacak kişi bulunmaması durumunda ise Devlet katkısı dahil tüm birikimler katılım formundaki lehtara ya da hak sahibinin varislerine ödenir.

Katılımcının harcama dönemindeyken hayatını kaybetmesi durumunda süre kısıtlamalarına bakılmaz. Devlet katkısı dahil tüm birikimler öncelikle ailenin ETS hesabı olan diğer üyelerinin hesaplarına aktarılır. Transfer edilecek bir kişi olmaması durumunda Devlet katkısı dahil tüm birikimler lehtara ya da katılımcının varislerine ödenir.

7.11 ETS'den Çıkılması Durumu

BES'te katılımcılar 18 yaşından büyük olduğu için (genellikle) medeni haklarını kullanma imkanına haiz olduğu için kendi hesabı üzerinde kurallar çerçevesinde dilediğince hareket etme hakkına sahiptir. ETS'de ise katılımcı 18 yaşını tamamlayana kadar medeni haklarını kısmen kullanabildiği için, hesabı açarak katkı payını ödeyen kişi, katılımcı reşit oluncaya kadar hesapla ilgili her türlü tasarrufu yapabilmektedir. Sistemin bu şekilde olmasının ana nedeni katılımcı adına katkı payı ödeyen kişinin her zaman ebeveyn olmamasıdır.

Katkı payı ödeyen kişinin sistemden ayrılmak istemesi durumunda, mevcut BES koşullarına benzer bir şekilde sistemden ayrılabilirler. Ancak ayrılma sırasında uygulanacak oranlar caydırıcı olması amacıyla BES'ten daha düşüktür. En az üç yıllık ETS sözleşmesi olanlar Devlet katkısı hesabındaki tutarın yüzde onuna, en az altı yıllık sözleşmesi olanlar Devlet katkısı hesabındaki tutarın yüzde yirmibeşine, en az on yıllık sözleşmesi olanlar Devlet katkısı hesabındaki tutarın yüzde kırkına hak kazanarak sistemden ayrılabilirler.

7.12 ETS'deki Durumun Değişmesi

Katılımcının ETS içindeki durumu zaman içinde değişebilir. Açık öğretimden örgün öğretime, örgün öğretimden okuldan ayrılmaya, örgün öğretimden açık öğretime geçiş yapılması gibi sistemde

tanımlanmış bir durumdan başka bir duruma geçiş yapılabilir. Değişimin yapıldığı dönemde katılımcının hesabındaki bakiye tüm birikimler, yeni durum için yeniden hesaplanarak sisteme devam edilmektedir.

8. SONUÇ

2001 yılında 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'yla başlayan BES, geçen 17 yıl içinde çeşitli değişikliklere uğrayarak devam etmektedir. 2016 yılında 6,6 milyon katılımcıya ve 61 milyar TL'ye ulaşan fon büyüklüğü ile kurulduğu dönemdeki hedeflerine yaklaşmıştır. Ancak OECD ortalamalarıyla karşılaştırıldığında BES büyüme potansiyeli yüksek bir olan sistemdir. BES, Türkiye'de daha çok emeklilik adıyla yaygın bir şekilde anılmasına rağmen aslında Kanunun isminde de yer aldığı üzere esas itibarıyla bir tasarruf sistemidir. Bu nedenle de tasarruf amaçlı birçok sistem BES alt yapısı kullanılarak rahat ve düşük maliyetli bir şekilde hayata geçirilebilir.

Mevcut haliyle BES, 18 yaşından büyüklerin katılabildiği, sistemde en az 10 yıl bulunmayı ve emeklilik hakkının kazanılabilmesi için 56 yaşını tamamlamayı zorunlu kılmaktadır. Çalışma, 18 yaşından küçüklerin de sisteme farklı bir ad altında dahil edilebileceği bir sistemi önermektedir. Bu şekilde BES'in kapsayıcılığı artacak ve toplam birikim tutarı yükselecektir.

Yurtdışında çocuklar için kurulmuş tasarruf sistemleri araştırılmıştır. Singapur, ABD, Birleşik Krallık, Kanada ve İsrail'deki eğitim ya da çocuklar için tasarruf planları incelenmiştir. Singapur ve İsrail'deki uygulamaların ana amacı sosyal adaletsizlikleri gidermek ve sonrasında varlık birikimi sağlamaktadır. ABD ve Birleşik Krallık'ta vergi muafiyetli, Kanada'da ise devlet destekli uygulamalar olduğu ve bu uygulamaların daha çok varlık birikimi sağlama amaçlı olduğu görülmüştür. Tasarruf programlarıyla ilgili olarak yapılan araştırmaların sonuçları, tasarrufların varlık birikimi dışında birçok sosyal faydası olduğunu ortaya koymuştur.

Eğitim Tasarruf Sistemi (ETS) başlığı altında ortaya konulan bu sistem içinde birçok amaç bulundurmaktadır. Bir taraftan gençlerin geleceği güvence altına alınırken diğer taraftan tasarruf arttırılarak ekonomik büyüme amaçlanmakta ve bunlara ek olarak eğitim için ek kaynak yaratılmaktadır.

BES'te her takvim yılında aylık brüt asgari ücrete kadar ödenen katkı payı %25 Devlet katkısı almaktadır. ETS'de, sistemin teşvik edilmesi için uygulanacak Devlet katkısı tutarı daha yüksek olmalıdır. ETS'de bu oran %30 olarak öngörülmüştür.

ETS'de aileler için grup planları oluşturmaktadır. Bu şekilde çocuklar içinde eğitimine devam etmeyen ya da eğitimini tamamladıkları halde birikimleri olan kardeşlerden eğitimine devam eden kardeşlere transfer yapılmasına imkan sağlanmaktadır. Ancak aile planlarının çekirdek aile yerine geniş aile olarak kurulması büyükanne ve büyükbabalar için torunları arasında transferler yapılmasını kolaylaştırmaktadır.

MEB tahvilleri adı altında devlet tarafından sunulan ve sadece ETS fonlarının alınabilecek, enflasyona endeksli ve uzun vadeli olan bu tahviller reel getiriyi güvence altına almaktadır. MEB Tahvillerinin yüksek getiri sağlaması katılımcının harcama dönemindeki geliri üzerinde doğrudan etki etmektedir. Bu nedenle bu tahvillerin yüksek getiri sağlaması sisteme katılımı arttıracak bir faktördür. Ayrıca bu tahvillerden sağlanacak kaynak MEB bütçesine aktarılarak eğitim kalitesinin arttırılmasında kullanılmaktadır.

ETS'deki ana amaç minimum 4 yıllık örgün yükseköğretim programına kayıt olan öğrencinin öğrencilik dönemi boyunca aylık olarak gelir elde etmesini sağlamaktır. Minimum 10 yıl boyunca sistemde kalan ve 4 yıllık örgün yükseköğretim programına kaydını yaptıran bir öğrenci okuduğu süre boyunca ETS aylığı olarak tanımlanmış olan aylık gelire sahip olacaktır.

Eğitim Tasarruf Sisteminin Türkiye'ye birçok alanda katkısı olacaktır. Hem aileleri uzun vadeli tasarrufa yönlendirerek gelecekte çocukları için daha iyi bir gelecek hazırlamalarını sağlayacak, hem de uzun vadeli tasarruflarla ekonominin büyümesi ve refahın artışı için ülkenin ihtiyaç duyduğu kaynak sağlanacaktır. Artan tasarruf eğilimi tüketim eğilimini azaltacak ve bu durum cari açığı azalmasına katkısı yapacaktır. Ayrıca uzun vadeli yatırım türü olan eğitim yatırımları için ek kaynak sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

- 360 Degrees of Financial Literacy. Saving for College. <http://www.360financialliteracy.org/Topics/Paying-for-Education/College-Savings-Options/529-Plans-vs.-Coverdell-Education-Savings-Accounts>, (Erişim Tarihi:01.09.2016).
- Birleşik Krallık Devleti. (2015a). Junior Individual Savings Accounts (ISAs). <http://sid.southampton.gov.uk/kb5/southampton/directory/advice.page?id=W-CJ7Lnqms>, (Erişim Tarihi:21.09.2016).
- Birleşik Krallık Devleti. (2015b). Junior Individual Savings Accounts (JISAs) for managers: setting up Junior ISAs. <https://www.gov.uk/guidance/junior-individual-savings-accounts-for-managers-isas-setting-up-junior-isas>, (Erişim Tarihi:21.09.2016).
- Birleşik Krallık Devleti. (2016a). Junior Individual Savings Accounts (ISA). <https://www.gov.uk/junior-individual-savings-accounts/overview>, (Erişim Tarihi:23.09.2016).
- Birleşik Krallık Devleti. (2016b). Junior Individual Savings Accounts (ISA). <https://www.gov.uk/junior-individual-savings-accounts/open-an-account>, (Erişim Tarihi:24.09.2016).
- Birleşik Krallık Devleti. (2016c). Junior Individual Savings Accounts (ISA). <https://www.gov.uk/junior-individual-savings-accounts/add-money-to-an-account>, (23.09.2016).
- Birleşik Krallık Devleti. (2016d). Junior Individual Savings Accounts (ISA). <https://www.gov.uk/junior-individual-savings-accounts/if-your-child-is-terminally-ill-or-dies>, (Erişim Tarihi:23.09.2016).
- Birleşik Krallık Devleti. (2016e). Junior Individual Savings Accounts (ISA). <https://www.gov.uk/junior-individual-savings-accounts/manage-an-account>, (Erişim Tarihi:23.09.2016).
- British Columbia Hükümeti. British Columbia Training and Education Savings Grant Information. <http://www2.gov.bc.ca/gov/content/education-training/k-12/support/bc-training-and-education-savings-grant>, (Erişim Tarihi:19.12.2016).
- Center for Social Development. (2017). *International Child Development Accounts*. <https://csd.wustl.edu/Publications/Documents/WP16-48.pdf>. (Erişim Tarihi: 19.07.2018).
- Chase. (2016). https://www.chase.com/content/dam/chasecom/en/investments/documents/529_bldng_savings_plan_art.pdf, (Erişim Tarihi:11.09.2016).
- Clark, K. (2016). Beginner's Guide to Coverdell ESA's: Is a Coverdell ESA a Good Investment For Your Child's College?. <https://www.thebalance.com/beginners-guide-to-coverdell-esas-4060459>, (Erişim Tarihi:04.09.2016).
- Clayton, G. E. (2000). *Economics Principles&Practices*. Glencoe Mcgraw-Hill.
- Cornell Law School. 26 U.S. Code § 530 - Coverdell Education Savings Accounts. <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/26/530>, (Erişim Tarihi:01.09.2016).
- Crandall-Hollick, M.L. (2015). Tax-Preferred College Savings Plans: An Introduction to 529 Plans, Congressional Research Service. <https://fas.org/sgp/crs/misc/R42807.pdf>, (Erişim Tarihi: 04.06.2015).
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2017). Asgari Ücret Tespit Komisyonu Kararı. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171230-10.pdf>, (Erişim Tarihi:15.01.2018).
- Dalgıç, E. ve Erişkin, G. (2017). Üniversite Gençliğinin Yaşam Tarzı ve Tüketim Alışkanlıkları. http://www.kampusunnabzi.com/_pdf/KN_Rapor_2016.pdf, (Erişim Tarihi:30.12.2017).
- Dünya Gazetesi. (2015). <http://www.dunya.com/gundem/universiteli-gencler-ayda-613-tl-harciyor-haberi-273466>, (Erişim Tarihi:15.12.2016).
- Eğilmez, M. (2016). Faiz Düşerse Yatırımlar Artar mı? <http://www.mahfiyegilmez.com/2016/02/faiz-duserse-yatrimlar-artar-m.html>, (Erişim Tarihi:10.12.2016).
- Emeklilik Gözetim Merkezi. (2017). *Bireysel Emeklilik Sistemi Gelişim Raporu 2016. İstanbul*.
- Federal Reserve. (2016). Saving for College and Section 529 Plans. <https://www.federalreserve.gov/econresdata/notes/feds-notes/2016/saving-for-college-and-section-529-plans-20160203.html>, (Erişim Tarihi: 11.09.2016).
- FinAid. (2015a). UGMA & UTMA Custodial Accounts. <http://www.finaid.org/savings/ugma.phtml>, (Erişim Tarihi:06.09.2016).

FinAid. (2015b). 2503(c) Minor's Trust. <http://www.finaid.org/savings/2503ctrust.phtml> (Erişim Tarihi:07.09.2016).

Graham Bowtell. (2011). http://www.staff.city.ac.uk/g.bowtell/CompIT07/CIT_MasterCh3.pdf, (Erişim Tarihi:12.12.2017).

Grant Thorton. Registered Education Savings Plans (RESPs). <http://www.taxplanningguide.ca/tax-planning-guide/section-2-individuals/registered-education-savings-plans-resps/>, (Erişim Tarihi:15.09.2016).

Greer, J. ve Levin, E. (2017). Scholarly Research On Children's Savings Accounts. https://www.yourlocalunitedway.org/sites/main/files/file-attachments/factfile_-_scholarly_research_on_childrens_savings_accounts.pdf, (Erişim Tarihi:24.07.2018).

Internal Revenue Service. (2015). <https://www.irs.gov/taxtopics/tc310.html> (Erişim Tarihi:07.09.2016).

Internal Revenue Service. (2016). <https://www.irs.gov/publications/p970/ch07.html>, (Erişim Tarihi:07.09.2016).

Investment Company Institute. (2015). Frequently Asked Questions About Coverdell Education Savings Accounts. https://www.ici.org/pubs/faqs/faqs_coverdell (Erişim Tarihi:08.09.2016).

Investopedia. Coverdell Education Savings Account (ESA). <http://www.investopedia.com/terms/c/coverdellasa.asp>, (Erişim Tarihi:07.09.2016).

İsrail Maliye Bakanlığı. (2017). Her Çocuk İçin Tasarruf Planı, <http://haotzarsheli.mof.gov.il/Documents/english.pdf>, (Erişim Tarihi:18.07.2018).

Kanada Devleti. (2017). Information about Registered Education Savings Plans (RESPs). <http://www.esdc.gc.ca/en/resp/info.page>, (Erişim Tarihi:16.09.2017).

Kanada Devleti. How an RESP Works. <http://www.cra-arc.gc.ca/tx/ndvdl/tpcs/resp-reee/hw-eng.html>, (Erişim Tarihi:14.09.2016).

Kanada Eğitim Bakanlığı. Education Funding. <http://www.fcac-acfc.gc.ca/Eng/forConsumers/lifeEvents/payingPostSecEd/Pages/Register-Reacuteg.aspx>, (Erişim Tarihi:16.09.2016).

Kanada Gelir Ajansı. (2016). <http://www.cra-arc.gc.ca/E/pub/tp/ic93-3r2/ic93-3r2-15e.pdf>, (Erişim Tarihi:12.09.2016).

Luna, D. (2016). Israel Takes the Lead in Universal Children's Savings. <https://prosperitynow.org/blog/israel-takes-lead-universal-childrens-savings>, (Erişim Tarihi:19.07.2018).

Ma, J. (2001). Education Savings Incentives and Household Saving Evidence from the 2000 TIAA-CREF Survey of Participant Finances. <http://www.nber.org/chapters/c10100.pdf>, (Erişim Tarihi:04.06.2016).

Mankiw, N.G. (2015). *Principles of Economics (7. Baskı)*. Cengage Learning.

McCullers, M. ve Stefanescu, I. (2015). Introducing Section 529 Plans into the U.S. Financial Accounts and Enhanced Financial Accounts. <https://www.federalreserve.gov/econresdata/notes/feds-notes/2015/introducing-section-529-plans-into-the-us-financial-accounts-and-enhanced-financial-accounts-20151218.html>, (Erişim Tarihi:09.09.2016).

Ministry of Health and Welfare. (2018a). "Accounts for Children and Teenagers' Future Education and Development" Sows Seeds of Hope for Children from Underprivileged Family. <https://www.mohw.gov.tw/cp-3425-36762-2.html>, (Erişim Tarihi:19.07.2018).

Ministry of Health and Welfare. (2018b), *2017 Taiwan Health and Welfare Report*, <https://www.mohw.gov.tw/cp-137-40301-2.html>. (Erişim Tarihi:19.07.2018).

Ministry of Social and Welfare. Baby Bonus Scheme. <https://www.msf.gov.sg/policies/Strong-and-Stable-Families/Supporting-Families/Pages/Baby-Bonus-Scheme.aspx>. (Erişim Tarihi:22.07.2018).

National Insurance Institute of Israel. Savings plan for each child. <https://www.btl.gov.il/English%20Homepage/Benefits/Children/%27Savings%20plan/Pages/default.aspx>, (Erişim Tarihi:19.07.2018).

Rodrik, D. (2009). "The Turkish Economy after the Crisis." Working Paper 2009-9. Turkish Economic Association, Ankara.

Royal Bank. Registered Education Savings Plan (RESP). <http://www.rbcroyalbank.com/resp/resp-benefits.html>, (Erişim Tarihi:18.09.2016).

Stalter, K. (2014). The Ultimate Guide to Understanding 529 College Savings Plans. <http://money.usnews.com/money/personal-finance/mutual-funds/articles/2014/09/03/the-ultimate-guide-to-understanding-529-college-savings-plans>, (Erişim Tarihi:11.09.2016) .

T.C. Hazine Müsteşarlığı. (2009). *Tüketici Fiyatlarına Endeksli Anüite Devlet Tahvilleri Yatırımcı Kılavuzu*. Aralık.

T.C. Hazine Müsteşarlığı. (2015). *Tüketici Fiyatlarına Endeksli Anüite Devlet Tahvilleri Yatırımcı Kılavuzu*. Aralık.

T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2014). *Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018 Yurtiçi Tasarruflar Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara.

Tapşın, G. (2011). *İç tasarruflar, Büyüme ve İstihdam İlişkisi* (Basılmamış Doktora Tezi). T. C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, İstanbul.

Taub Center for Social Policy Studies in Israel. (2016). Long-Term Savings Accounts for Children. <http://taubcenter.org.il/long-term-savings/>, (Erişim Tarihi:15.07.2018).

Türkiye İstatistik Kurumu, http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1590, (Erişim Tarihi:28.09.2016).

United States Government Accountability Office. (2015). A Small Percentage of Families Save in 529 Plans. <http://www.gao.gov/assets/660/650759.pdf>, (Erişim Tarihi:10.09.2016).

Vanguard. <https://investor.vanguard.com/529-plan/>, (11.09.2016).

Vasapollo, L. (Ed.). (2012). *Crisis of Capitalism Copenhium of Applied Economics (Global Capitalism)*, Boston: Brill.

Williams, G. (2014). 5 Ways to Save for Your Child's College Education. <http://money.usnews.com/money/personal-finance/articles/2014/05/20/5-ways-to-save-for-your-childs-college-education>, (Erişim Tarihi: 04.09.2016).

Education Saving System: A Modal Proposal for Improving Private Pension System and Education System

Yunus Emre KAYRA

Marmara University

ABSTRACT

Turkey needs to increase domestic savings for being a developed country. Pension system aims both increasing domestic savings and providing higher income level to participants. Pensioners can enter the system after 18 years old and may retire in 56 with at least 10 years contribution. A study about the saving tendencies of Turkish people shows that a lot of people tend to save money for their children' future. Besides, results of a survey demonstrated that Turkish people want to save money for their children. The study includes savings programs and their results for children in USA, UK, Canada, Israel and Singapore. Paper includes a model that demonstrates the necessity of establishing practices under the private pension system by benefiting from the experiences of the practices abroad. In addition to raising savings, the model aims to increase resources of education system and to provide better financial opportunities for children during their higher education.

Keywords: *Savings, Education, Private Pension, Contribution.*

Jel Classification: E21, I22